

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Martina Dankić

**ZASTUPLJENOST GLAZBE U RAZREDNOJ NASTAVI I NJEZIN UTJECAJ NA
USPJEH UČENIKA MLAĐE ŠKOLSKE DOBI**

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

**ZASTUPLJENOST GLAZBE U RAZREDNOJ NASTAVI I NJEZIN UTJECAJ NA
USPJEH UČENIKA MLAĐE ŠKOLSKE DOBI**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Metodika glazbene kulture

Mentor: doc.dr.sc. Vesna Svalina

Student: Martina Dankić

Matični broj: 2876

Modul: C

Osijek

rujan, 2019.

Zahvaljujem svojoj mentorici doc. dr. sc. Vesni Svalini na nesebičnoj stručnoj pomoći i savjetima koje mi je pružila za vrijeme studiranja i pri pisanju ovog diplomskog rada.

Zahvaljujem učiteljici Ivki Mihaljević na suradnji i predivnom iskustvu tijekom stručno – pedagoške prakse, strpljenju, svim savjetima i pomoći koju mi je pružila.

Hvala mojim prijateljicama koje su mi bile podrška tijekom cijelog studiranja te ga učinile jednim predivnim i nezaboravnim iskustvom.

Diplomski rad posvećujem svojoj obitelji i Tomislavu koji su mi pružali neizmjernu podršku tijekom studiranja, ohrabivali me i usmjeravali na pravi put. Hvala Vam na svemu!

SAŽETAK

Ovaj rad usmjeren je na zastupljenost glazbe u razrednoj nastavi te njezin utjecaj na uspjeh i motivaciju učenika. Provedena su mnoga istraživanja koja su dokazala da glazba pozitivno utječe na djetetov razvoj. Važno ju je uključiti u nastavni proces u svrhu motiviranja, povećanja pažnje i koncentracije učenika, ali i razvijanja njihovih sposobnosti i vještina koje se navode u daljnjem tekstu. U okviru rada provedeno je istraživanje u osnovnim školama u Osijeku, Slavonskom Brodu i Đakovu u školskoj godini 2018./2019.. Cilj istraživanja bio je otkriti koliko je glazba zastupljena u predmetima razredne nastave te utječe li učenje pomoću glazbe pozitivno na učenički uspjeh i motivaciju. U istraživanju je istraženo u kojim predmetima učitelji koriste glazbu, koliko često i na koji način te njihovi stavovi i iskustva o provođenju glazbenih aktivnosti u neglazbenim predmetima. Također su ispitani njihovi stavovi o utjecaju glazbenih aktivnosti na uspjeh i motivaciju njihovih učenika. Istraživanje je provedeno u svibnju 2019., a skupina od 58 ispitanika odgovarala je na pitanja putem anonimne ankete. Rezultati istraživanja pokazali su da učitelji smatraju da glazba može biti korištena i tijekom poučavanja ostalih predmeta razredne nastave, a ne samo u glazbenoj kulturi. Najčešće ju koriste u uvodnom dijelu sata, u svrhu motivacije ili tijekom odmora. Pokazalo se da je glazba najčešće korištena na satima likovne kulture, dok ju učitelji najmanje koriste tijekom matematike. Učitelji uglavnom imaju pozitivan stav prema korištenju glazbenih aktivnosti tijekom nastave, a njihovi učenici također pozitivno reagiraju na takvu nastavu.

Ključne riječi: djetetov razvoj, glazba, obrazovanje, razredna nastava, uspjeh učenika

SUMMARY

The topic of this thesis is focused on the presence of music in classroom teaching and its influence on the success and motivation of young school age child. Many studies have been conducted and proved that music has a positive effect on a child's development. It is important to include music in teaching process in order to motivate, increase attention and concentration of pupils, but also to develop their abilities and skills, which are outlined below. For the purpose of this thesis, the research took place in the academic year 2018/2019 in primary schools in Osijek, Đakovo and Slavonski Brod. The aim of the research was to find out how much music is presented in the classroom subjects and whether learning through music has a positive effect on pupil's achievement and motivation. This reserach examined in which subjects teachers use music, how often and in what way and what are their attitudes and experiences of using music in classroom and its influence on the success and motivation of their pupils. The research was conducted in May 2019, and group of 58 respondents answered to questions by filling in the anonymous questionnaire. The results have shown that teachers consider that music can be used while teaching other subjects in classroom teaching, not only in Music class. It is mostly used in the introductory part of the class, as a motivation or during the break. It has been shown that music is mostly used in Art class while the teachers use it the least in Math. In general, teachers have positive attitudes towards using musical activities while teaching and their pupils also react positively to such teaching.

Key words: child's development, classroom teaching, education, music, pupil's achievement

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. UTJECAJ GLAZBE NA DJETETOV RAZVOJ	2
2.1. Kognitivni razvoj.....	2
2.1.1. Jezične vještine	4
2.1.2. Matematičke sposobnosti	7
2.1.3. Mozart efekt	8
2.2. Tjelesni razvoj i zdravlje	9
2.3. Osobni i socijalni razvoj	10
2.4. Emocionalni razvoj.....	11
2.5. Razvoj kreativnosti.....	12
3. GLAZBA U ODGOJU I OBRAZOVANJU	13
3.1. Poticanje motivacije i smanjenje monotonije	13
4. GLAZBA U RAZREDU	16
4.1. Glazbene aktivnosti u nastavi	17
4.2. Kada koristiti glazbu u nastavi i u koju svrhu.....	18
4.3. Primjeri skladbi za korištenje u nastavi.....	20
5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVAČKOG RADA.....	23
5.1. Cilj istraživanja i istraživačka pitanja.....	23
5.2. Uzorak	23
5.3. Instrument i postupak	23
5.4. Tijek istraživanja	23
5.5. Etika istraživanja	24
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	25
7. INTERPRETACIJA	43
8. ZAKLJUČAK	45
9. LITERATURA	46
10. PRILOZI.....	48
10.1. Anketa 1	48
10.2. Anketa 2.....	53

1. UVOD

Glazba je od davnih vremena prisutna u životu svakog čovjeka, stoga zauzima važnu ulogu i u njegovom razvoju. Glazba se pokazala kao vrlo važna poveznica između djeteta i njegovog razvoja. Brojne spoznaje pokazuju da glazba pozitivno utječe na čovjekov kognitivni, socijalni, emotivni i motorički razvoj. Glazba nas opušta, oslobađa od stresa i unosi energiju za rad, a to su vrlo bitne stavke u odgoju i obrazovanju. Stein (2008) navodi da sve što se tiče dobre glazbe pozitivno utječe na naš život, a glazbena iskustva u današnjem žurnom svijetu pružaju osjećaj zajedništva i pripadnosti. Učenici i studenti koji su bili u doticaju s glazbom pokazali su značajne rezultate vezane uz poboljšanje motivacije, učenja i ponašanja. Upoznavanje učitelja s učincima koje glazba ostavlja na djetetov razvoj može pomoći poboljšanju uspjeha i motivacije njihovih učenika. Djeca kada stignu kući najprije uključe glazbu da bi se opustili, podigli energiju, promijenili raspoloženje i osjećali se dobro. Ipak, u većini razreda glazba nedostaje te se smatra da proces učenja treba pospješiti glazbom (Jensen, 2003). Škola učenicima treba predstavljati mjesto na kojemu će se osjećati zadovoljno i opušteno te im se treba pružiti lijepo iskustvo i učiniti nastavu zanimljivijom. Raznovrsnost aktivnosti u nastavi smanjiti će monotoniju u nastavi te ih motivirati i poticati ih na rad. Učenici mogu vrlo dobro reagirati na različite i neuobičajene izvore informacija, a takvi izvori često daju najbolje rezultate (Cowley, 2006).

U teorijskom dijelu ovog rada opisat će se na što sve utječe glazba u dječjem razvoju te što pokazuju rezultati brojnih istraživanja o utjecaju glazbe na čovjekove sposobnosti i vještine. Također će se opisati kako koristiti glazbu u odgoju i obrazovanju te primjeri aktivnosti i skladbi primjerenih za korištenje u razredu.

Za potrebe istraživačkog dijela anketirani su učitelji razredne nastave, vjeroučitelji i učitelji engleskog jezika, a cilj istraživanja u ovom radu bio je otkriti koliko je zastupljeno korištenje glazbenih aktivnosti u predmetima razredne nastave te utječe li učenje pomoću glazbe pozitivno na učenički uspjeh i motivaciju. Istraživačka pitanja koja se postavljaju traže odgovor na to koriste li učitelji glazbu tijekom drugih predmeta razredne nastave te u kojim predmetima ih koriste i na koji način, kakvi su njihovi stavovi i iskustva o korištenju glazbenih aktivnosti i smatraju li da glazba pozitivno utječe na uspjeh i motivaciju učenika. U posljednjem dijelu rada nalaze se rezultati provedenog istraživanja i interpretacija istih.

2. UTJECAJ GLAZBE NA DJETETOV RAZVOJ

Glazba u nama pobuđuje različita raspoloženja te uvelike doprinosi razvitku djeteta još od najranije dobi. Istraživanja pokazuju da djeca od najranije dobi pokazuju zanimanje za glazbu. Djeca već u dobi od četiri do šest mjeseci na glazbeni podražaj prekidaju aktivnost koju su obavljala te se okreću prema izvoru zvuka i pokazuju znakove zadovoljstva. To nam pokazuje da je osim tjelesnog u pitanju i emotivno iskustvo ugone (Šmit, 2001).

Campbell (2005) u svom djelu spominje jednu od najutjecajnijih knjiga s područja pedagogije pod nazivom *Stanje uma*, autora Howarda Gardnera. Gardner u tom djelu opisuje kako čovjek uz lingvističku, logičko-matematičku, prostornu i tjelesno-kinestetičku inteligenciju posjeduje i interpersonalnu, intrapersonalnu i glazbenu inteligenciju. U knjizi se navode istraživanja koja pokazuju da djeca već od dva mjeseca imaju sposobnost pogoditi visinu, glasnoću i melodijsku konturu majčine pjesme, a da s četiri mjeseca mogu pogoditi i ritamsku strukturu. Gardner u svom djelu također navodi primjere glazbenog obrazovanja u Africi, točnije mjesta Anang u Nigeriji. Opisuje kako su djeca u tom društvu već kao novorođenčad upoznata s glazbom i plesom te se s dvije godine uključuju u skupine u kojima uče i vještine koje uključuju pjevanje, plesanje i sviranje. Do pete godine dijete u Anangu zna pjevati stotine pjesama, svirati udaraljke i izvoditi složene plesne pokrete.

Dobrota (2004) govori da glazba ima veliku ulogu u razvitku kognitivne i društvene fleksibilnosti. Glazba djetetu osigurava sredstvo komuniciranja i sredstva za formiranje sposobnosti društvene interakcije i istraživanja društvenog ponašanja.

Stein (2008) navodi kako glazba i pokret hrane mozak te tako utječu na sva područja razvoja: ojačava slušanje, motoričke sposobnosti, jezik, rješavanje problema, prostorno-vremenska izvođenja i pismenost, pomaže u razvijanju vještina kritičkog slušanja, stvara prostor za emocionalno blagostanje, pruža mogućnost za vježbanje socijalnih vještina, podržava fonemičku svijest, usađuje ljubavnost i suradnju, smiruje i fokusira naš um i potiče interakciju.

2.1. Kognitivni razvoj

Dokazano je da postoji veza između glazbene obuke i brojnih kognitivnih sposobnosti što je rezultiralo poboljšanjem verbalnih, specijalnih, matematičkih sposobnosti i IQ-a kod

osoba koje su imale instrumentalnu obuku (Nikolić, 2018). Pokazalo se da sviranje i sudjelovanje u nekom glazbenom programu ili uvođenje glazbe u školske aktivnosti i predmete poput povijesti i prirodnih znanosti pozitivno utječu na motivaciju, učenje i ponašanje, a Campbell (2005) navodi još neke od zaključaka novijih istraživanja. Tako je 1996. godine objavljen podatak od strane Odbora za sveučilišne prijamne ispite da studenti s glazbenim iskustvom u verbalnom dijelu ispita postižu pedeset i jedan bod više te u matematičkom dijelu trideset i devet bodova više od državnog prosjeka. Ravnatelj Glazbene akademije Sveučilišta Središnjeg Michigana u Mount Pleasantu zaključio je da proučavanje glazbe i umjetnosti ima kumulativan efekt te je nedvojebeno povezano s poboljšanjem studentovih ispitnih rezultata. Istraživanje koje je provedeno od 1983. do 1988. godine u kojemu je sudjelovalo 7500 studenata jednog sveučilišta, pokazalo je da su studenti glazbe i glazbene pedagogije postigli najbolje rezultate na ispitu shvaćanja pročitanoa te su nadmašili i studente engleskog jezika, biologije, kemije i matematike.

Hallam (2010) govori kako učenje instrumenta utječe na intelektualni razvoj, posebno prostorno rasuđivanje. Studije pokazuju da su učenici iz glazbenih grupa imale pouzdano veći porast IQ-a i to za 7 bodova nego djeca bez glazbene obuke, koja su imala porast od 4,3 boda. Glazbeno obrazovana djeca pokazala su veći porast IQ-a na 10 podtestova od sveukupno 12.

Schellenberg (2004) također govori kako glazbena poduka može utjecati na kognitivni razvoj jer su iskustva djece koja pohađaju glazbenu poduku kroz dulje razdoblje drugačija od iskustava druge djece. Glazbena poduka uključuje duge periode usredotočenosti, svakodnevno vježbanje, čitanje notacije, memoriranje produženih glazbenih pasaži, učenje raznih glazbenih struktura i progresivno ovladavanje motoričkim vještinama. Kombinacije ovih iskustava mogu imati pozitivan utjecaj na kognitivni razvoj, osobito tijekom djetinjstva kada je mozak osjetljiv na utjecaj okoline.

Nikolić (2018) u svom radu prikazuje brojna istraživanja koja su pokazala da su glazbeno obrazovani ispitanici imali bolje rezultate u različitim testovima nego glazbeno neobrazovani. Glazbeno obrazovani ispitanici pokazali su bolje rezultate u testovima pamćenja proze, pamćenju riječi, sposobnosti čitanja, boljem rječniku, uzastopnom ponavljanju verbalnih informacija, otkrivanju pogrešaka u visini tona jezika koji se govori, dekodiranju emocija koje se prenose prozodijom u govoru, testovima kratkoročnog pamćenja, radnom pamćenju, vizualnom pamćenju, jednostavnim zadacima brzine reakcije, vizualno - motoričkoj integraciji, taktilnoj preciznosti, selektivnoj pažnji, specijalnoj sposobnosti, matematičkim sposobnostima i drugim verbalnim sposobnostima.

2.1.1. Jezične vještine

Hallam (2010) navodi kako aktivno bavljenje glazbom izoštrava mozak za rano kodiranje jezičnog zvuka. Osmogodišnja djeca sa glazbenom obukom pokazala su izvanredne rezultate na testovima glazbe i jezika. Također, sudionici koji su imali glazbenu obuku pokazali su 17% bolje pamćenje verbalnih informacija nego oni bez glazbene obuke. Djeca s poteškoćama u razumijevanju pročitanoga imala su koristi od vježbanja u ritmičkoj izvedbi.

Stein (2008) naglašava da glazba podržava razvoj vještine čitanja. Djeca s osjećajem za otukucaj imaju veću vjerojatnost da će dobro čitati, a glazba stimulira sva osjetila i pomaže djeci da nauče prepoznati obrasce i redoslijed. Rano izlaganje glazbi pomaže djeci učiti unaprjeđivanjem jezika, kreativnosti, koordinacije, socijalne interakcije, samopoštovanja i pamćenja.

Prema Campbellu (2005) korištenje zvuka i glazbe u svrhu poučavanja jezika, sricanja i pisanja nije glazbena edukacija, već edukacija s ritmičkim i slušnim komponentama. Tijekom svog rada na edukacijskom projektu Guggenheim u Chicagu uvidio je kako mnogi učenici slabije sriču zbog nedostatne slušne stimulacije od strane učitelja i njihove nerazvijene sposobnosti prisjećanja podataka. Otkrio je da ritam u kombinaciji s pokretom gotovo pa trenutno poboljšava sposobnost prisjećanja. Uvidjevši da neki učenici nisu sposobni sricati te ne poznaju suglasnike, proveo je zadatak da tijelom oblikuju pojedina slova, te da imena ispisuju bradama i nosevima po zraku. Zamišljali su papir na nebu i na podu te oblikovali slova lijevom, a zatim i desnom stranom tijela, pa glavom i na kraju petama. Nakon dva dana djeca su sricala u stilu rapa te na igralištu sricala riječi izvodeći ih teatralnim pokretima tijela. Njihova sposobnost sricanja se nedvojbeno popravila. Istraživanja potvrđuju važnu ulogu glazbe u siromašnim gradskim četvrtima. Campbell navodi rezultate ankete provede 1993. godine, u kojoj je najviše afroameričkih srednjoškolaca kao svoj najvažniji uzor navelo učitelje glazbene kulture (36%), zatim slijede učitelji engleskog jezika (28%), učitelji povijesti i sociologije (14%) te športski treneri i pedagozi (7%). Također navodi da su i druga istraživanja pokazala da su s nastave najmanje izostajali učenici koji su svaki dan primali glazbenu pouku, a glazbene, likovne i dramske aktivnosti pozitivno su utjecale na odluke srednjoškolaca o daljnjem školovanju. U svom djelu navodi jednu od metoda koju je moguće koristiti pri teškoćama s čitanjem. Savjetuje čitati uz drugi polagani stavak nekog baroknog koncerta, primjerice Bachovog ili Handelovog, jer će ujednačena i polagana glazba poboljšati koncentraciju. Ovakva vježba može biti poučan i zabavan način čitanja za dijete koje uči čitati ili želi čitati bolje.

Jedna od glazbenih aktivnosti koju je moguće koristiti u nastavi, a imaju veliku ulogu u razvoju govora su brojalice. One služe za razvoj ritmičkih i govornih sposobnosti, obogaćuju rječnik i intelektualni razvoj djeteta. One djeci služe za razbrajanje prilikom igre. Brojalice mogu biti praćene pokretom, a kao „ritamski instrument“ nam može poslužiti vlastito tijelo koje zvuk proizvodi pljeskanjem, pucketanjem prstima, tapšanjem koljena, koračanjem itd. U kasnijim fazama djeca se mogu poslužiti instrumentima iz Orfovog instrumentarijuma (štapići, bubanj, zvečke, marakas, trijagl) (Milenković i Dragojević, 2009).

Moreno, Marques, Santos, Santos, Castro i Besson (2009) proveli su longitudinalno istraživanje s 32 djece koja se ne bave glazbom kako bi utvrdili poboljšava li glazbena obuka moždane funkcije poput čitanja i jezične obrade. Djeca su nakon šest mjeseci glazbene poduke pokazala poboljšane sposobnosti čitanja i razlikovanja tona u govoru. Rezultati pokazuju pozitivan prijenos s glazbe na govor i naglašavaju utjecaj glazbene poduke koja i nakon kratkog perioda pokazuje snažne posljedice na funkcionalnu organizaciju djetetovog mozga.

Campbell (2005) navodi još jednu situaciju kojoj je svjedočio u eksperimentalnoj školi u Tokiju. Tamo je nastavu jezika pratila pozadinska klasična, japanska i narodna glazba kako bi djeca razvila lingvističke vještine na jasan tonski, ritmički način. Istodobno su djeca učila kanu, japansko fonetsko pismo tako da su počeli od pisanja širokim kistovima po zidu. Prvo su učili izvoditi poteze punim pokretom ruke uz zvuk fonema. Kroz nekoliko tjedana kistove su zamijenili manjim flomasterima kojima su učenici vježbali pisanje znakova po papiru na zidu. Nakon toga pisali su bojcama na papiru za radnim stolom. Nakon mjesec dana primijetio je da su zvukovi koje su djeca proizvodila napredovali od agresivnih i ritmičkih do opuštenijih. Na kraju je svaki učenik dobio mekanu pisaljku te su djeca nakon obuke počela pisati lako i lijepo. Ovom metodom pritisak svladavanja finih motoričkih vještina koje su neizostavne za pisanje ublažen je pretakanjem dinamičkih ritmova i glasa u usredotočeno pisanje.

Georgi Lozanov, bugarski psiholog, osmislio je oblik primjene glazbe u svrhu ubrzavanja učenja. Njegovo istraživanje postalo jedno od najvažnijih metodologija edukacije o povezanosti uma i tijela. Njegova tehnika poznata je kao sugestopedija, a bila je namijenjena učenju stranih jezika u odrasloj dobi. Kasnije je dovela i do promjena nastavnih planova u Europi i Sjedinjenim Američkim Državama. Ustanovio je da polagana barokna glazba studente dovodi u stanje pozorne opuštenosti te da učenju najviše pogoduje glazba violina i drugih gudačkim glazbala s tempom od otprilike 60 otkucaja u minuti. Njegov program ubrzavanja proširio se i studenti u Sofiji su u jednom danu mogli naučiti pola radnog vokabulara odnosno do tisuću riječi ili izraza stranog jezika s prosjekom pamćenja od 97%. Lozanovljev naglasak

na slušnom i vidnom pamćenju urodio je da škole ubrzanog učenja danas to nazivaju aktivan i pasivan rad. Pasivan rad ostvaruje se da učitelj u kasno poslijepodne, uz prigušenu svjetlost, čita priče ili vokabular, a učenici sjede u naslonjačima po kutem od 40 do 50 stupnjeva. Ova faza učenja traje otprilike 45 minuta, a sadržaj, vokabular i zvukovi izgovaraju se polaganim tempom uz baroknu glazbu u pozadini (koncerti Telemanna, Vivaldija, Scarlattija, Corellija, Handela, Bacha). Učitelj glasom prati glazbu i polagano naglašava ili ponavlja nove riječi te svakoj pridaje njezin zvučni karakter, bogatstvo i modulaciju. Što se aktivnog rada tiče, učitelj izgovara isti sadržaj koji obuhvaća novi vokabular, ali uz dramatičnu glazbu 19. stoljeća (primjerice umjereno glasan Paganinijev violinski koncert). Učiteljev glas prati konturu glazbe ponavljajući ključne rečenice i naglašavajući njihovu emocionalnu teksturu. Koriste se Mozartovi, Beethovenovi i Brahmsovi koncerti. Nakon aktivnog rada učenici ponavljaju ključne riječi i rečenice (Campbell, 2005).

Campbell (2005) u svom djelu spominje tzv. Suzuki metodu, koja je dobila naziv po doktoru Shinichiju Suzukiju koji je u Japanu utemeljio Školu za obrazovanje darovite djece. Mozartove varijacije pjesmice poznatije kao „Twinkle, Twinkle Little Star“ omogućuju djeci naučiti abecedu vrlo brzo. Suzuki smatra da svako dijete krije neograničeni potencijal i da je glazba mozgu i tijelu prirodno svojstvena. Suzuki metodom učenici se poučavaju da vještine izražavanja zvuka mogu razvijati i dozrijevati tijekom cijelog djetinjstva. Kod kuće slušaju dobru glazbu, a roditelji mogu biti na svim satovima da sudjeluju u stvaranju „plemenitoga uma, istančane svijesti o vrijednostima i izvrsnih sposobnosti“. Ova metoda pokazala se uspješnom u pretvaranju beživotnog govora tijela i slabašnog, tihog glasa u otvorenije i čvršće tijelo i pun glas; liječenju emocija i frustracija.

Palmer (2001) u svom radu navodi metodu učenja abecede uz pokrete („Alphabet Motion“ song) s učenicima mlađe školske dobi. Učenje abecede učenicima treba olakšati i učiniti zabavnim. Za svako slovo je moguće osmisliti glagol određene poze. Palmer navodi i neke primjere na engleskom jeziku: A kao arch (izbočiti), B kao bend (sagnuti), C kao clap (pljeskati), D kao droop (kunjati, malaksati) itd. Ovim načinom učenici osim što uče abecedu istovremeno razvijaju ravnotežu, koordinaciju, snagu i izdržljivost te razvijaju svoj vokabular. Također razvijaju samouvjerenost i samopoštovanje jer se vrednuju njihove ideje i kreativni izrazi. Mnoge razvojne dimenzije se na ovaj način dotiču: tjelesna, intelektualna, socijalna i emocionalna, a drugim riječima – cijelo dijete.

2.1.2. Matematičke sposobnosti

Hallam (2010) navodi različite rezultate istraživanja na temu povezanosti glazbe i matematičkih sposobnosti. Grupa predškolaca koja je bila uključena u glazbene aktivnosti pokazala je veći uspjeh u matematičkom testu nego kontrolna grupa, iako postoji mogućnost da je glazbena pozadina kod kuće bila zbunjujući faktor u istraživanju. Drugo istraživanje obuhvaćalo je učenike slabijeg socio-ekonomskog statusa koji su u 12. razredu pokazali veliko znanje iz matematike i pokazalo se da je 33% njih bilo uključeno u instrumentalnu glazbu dok 15% nije bilo. Nadalje, učenici koji su do 4. razreda učili svirati neki instrument pokazali su također veće rezultate u matematici nego oni koji nisu učili svirati instrument. Neka istraživanja pokazala su da ne postoji utjecaj glazbe na matematičko postignuće, no takvi ishodi mogu se objasniti vrstama i trajanjem glazbenih aktivnosti koja se koriste. Tako je pokazano da djeca koja su najduže bila uključena u glazbene aktivnosti su najviše napredovala u matematici.

U nekim skupinama pozadinska glazba poboljšala je rezultate na testovima iz matematike ili aritmetike. U jednom istraživanju emocionalno nestabilna djeca od devet i deset godina s normalnim prosjekom inteligencije izvršili su aritmetički zadatak u tišini, a zatim uz umirujuću glazbu u pozadini. Postupak se ponovio nakon tjedan dana u istim uvjetima, samo obrnutim redoslijedom. Istraživači su za svako dijete izmjerili uspješnost na testu i broj ometajućih događaja koje je pokrenulo. Aritmetička izvedba bila je znatno bolja s glazbom u pozadini. S obzirom da je matematička izvedba bila negativno povezana s brojem ometajućih događaja, glazba je pokazala da ima opuštajući utjecaj što je dovelo i do boljeg ponašanja, povećanog fokusa i boljih aritmetičkih rezultata. Još jedno istraživanje provedeno je s hiperaktivnom djecom u dobi od 7 do 11 godina. Aritmetička izvedba ponovno se pokazala boljom s prisutnošću glazbe u pozadini nego u tišini. Glazba koja se puštala bile su snimke grupe The Beatles, što pokazuje da pozitivni utjecaji glazbe na matematiku nisu ograničeni samo na smirujuću glazbu. U još jednom istraživanju u kojem su sudjelovala djeca u dobi od 10 i 11 godina, pokazalo se da je grupa koja je rješavala zadatke uz umirujuću glazbu u pozadini riješila znatno više zadataka od grupe koja je radila u tišini, no rezultati odnosno količina točno riješenih zadataka nije se razlikovala između grupa. Prema tome, umirujuća glazba povećala je brzinu rada no ne i kvalitetu. U jednom istraživanju rezultati na testovima matematike pokazali su se lošijima kada su izvođeni uz pozadinsku glazbu (koju je skladao Mozart) nego u tišini. Razlog može biti da su djeca Mozartovu glazbu smatrali ometajućom i neugodnom, a ne uzbudljivom i umirujućom. To nam opet govori da izbor pozadinske glazbe i određene

populacije ovise o tome hoće li se primijetiti poboljšanje ili smanjenje kognitivnih sposobnosti (Hallam i Price, 1998; Scott, 1970; Schellenberg i Hallam, 2005; Schellenberg i sur., 2007; Hallam, Price i Katsarou, 2002; Bloor, 2009, prema Schellenberg i Weiss, 2013).

2.1.3. Mozart efekt

Brojni su pokušaji repliciranja tzv. „Mozartovog efekta“ i utvrđivanja mogu li se vizuospacijalne sposobnosti poboljšati nakon slušanja glazbe koju je skladao W.A.Mozart i utvrđivanja je li učinak ograničen samo na slušanje njegove glazbe, glazbe općenito ili testove vizuospacijalnih sposobnosti. Provedeno je istraživanje gdje su bile uključene dvije grupe ispitanika. Ispitanici su trebali predvidjeti kako će komad papira nakon što je bio presavijen i izrezan izgledati kada se razmoti. Prva grupa je prije izvođenja zadatka slušala Mozartovu glazbu, dok je druga grupa sjedila u tišini ili slušala upute za opuštanje. Rezultati su pokazali značajno bolju izvedbu kod grupe koja je slušala Mozarta. Nagađa se da je razlog tomu bilo što su upute za opuštanje smirile slušatelje i smanjile njihovu uzbuđenost, a Mozartova glazba je uzбудila sudionike čime su ostvarili i bolje rezultate. Godinu dana poslije, metaanaliza došla je do drugačijeg zaključka. Drugo istraživanje obuhvatilo je i objavljene i neobjavljene podatke. Zaključeno je da je učinak očit za klasičnu glazbu bez obzira je li ona skladana od Mozarta ili ne, veći je kada su bile slušane upute za opuštanje nego tišina, ne ovisi o spolu ispitanika i bio je veći u Rauscherovom laboratoriju nego u ostalima. Metaanaliza potvrđuje da Mozart efekt postoji, iako je učinak vidljiv i kod drugih glazbenih djela i neovisan o tome mjeri li test prostorno – vremenske sposobnosti. Još je nepoznato zašto je učinak bio veći kod dva određena istraživača u usporedbi s drugima. Učinak se čini posebno nedostižnim kada se sudionici testiraju u skupinama nego pojedinačno jer se pretpostavlja da je slušanje glazbe ili sjedenje u tišini u grupi vrlo neobična aktivnost. U svakom slučaju, ne postoje uvjerljivi dokazi o posebnoj vezi između slušanja Mozarta i vizualno-prostornih (ili prostorno-vremenskih) sposobnosti. Umjesto toga slušanje glazbe je učinkovit način da se poboljša emocionalno stanje i kako se čovjek osjeća općenito može utjecati na izvođenje kognitivnih zadataka (Schellenberg i Weiss, 2013).

Campbell (2005) u svojoj knjizi otkriva kako Mozart efekt može poboljšati pamćenje i učenje te unaprijediti kreativnost. Govori kako su zvuk i glazba presudno važni za održavanje dobroga zdravlja i za razvoj komunikacijskih vještina. Za lakše učenje navodi da se za početak može koristiti ritam kao oruđe za unapređivanje pamćenja i intelekta. Podatke iz kratkoročnog

pamćenja često pohranjujemo i kao zvukove, osobito pri pamćenju riječi. Istraživači su, opazivši kako ritam pomaže pamćenju, ustanovili da pamćenje ima vlastiti cirkadijani ritam. Proces kratkoročnog pamenja vrhunac postiže ujutro, dok dugoročno pamćenje podataka je najbolje pokušati poslijepodne. Objašnjava kako Mozart efekt djeluje na djetetov mozak. Kada krenu u školu, djeca su sposobna učiti napamet, a mnoge su činjenice u njihove umove utisnute putem pjesmica i glazbenih igrica. Dok se u njihovom mozgu tijekom osnovne škole ne dogodi pomak, učenje se odvija putem pokreta i emocionalnih asocijacija. Između sedme i devete godine događa se razdoblje naglog i opsežnog živčanog povezivanja. „Što su djeca prije škole više izložena glazbi, to će im taj stadij živčanog kodiranja više pomagati u cijelom životu (Campbell, 2005: 186).“ Između drugog i trećeg razreda dijete razvija vještine slušanja, procesuiranja vizualnih informacija, koordiniranja pokreta u mozgu i umu. Između devete i jedanaeste godine naglo se razvijaju slušni putevi zbog čega se poboljšavaju sposobnost govora i slušanja. Razni oblici izgovora i dijalekata postaju važni jer mozak i slušni sustav počinju procesuirati glasove te djeca koja nikada nisu čula dijalekte ili strani jezik, takve nepoznate oblike govora smatraju čudnima. Učenje pjesmica na japanskom, svahili ili njemačkom jeziku mozgu omogućuje usvajanje novih zvukova i dublje razumijevanje svijeta. Istraživanja pokazuju da glazbenici imaju deblji i razvijeniji *corpus callosum*, most između lijeve i desne strane mozga, što potvrđuje misao da glazba proširuje živčane puteve te stimulira učenje i kreativnost. Također, kod glazbenika je naglašeniji i *planum temporale*, područje mozga povezano s procesuiranjem jezika.

2.2. Tjelesni razvoj i zdravlje

Postoji nekoliko istraživanja koja pokazuju da su mala djeca koja su imala glazbene aktivnosti pokazala lakoću pokreta, bolju motorički koordinaciju te bolju vokalizaciju tonalnih i ritamskih obrazaca nego djeca koja nisu bila obuhvaćena glazbenim programom. Također pokazana su poboljšanja u motoričkim i jezičnim aspektima te u perceptivno - motoričkim izvođenjima kod djece predškolskog uzrasta koja su imala integrirane tjelesne i glazbene aktivnosti. Poboljšano je bacanje, hvatanje, skakanje i pokoci kada su djeca sudjelovala u programu koji uključuje ritam te je dokazano da glazbene i tjelesne aktivnosti poboljšavaju razvoj ritamskih sposobnosti tijekom izvođenja motoričkih vještina (Gruhn, 2002; Kalmar, 1982; Brown, Sherill i Gench, 1981; Zachopoulou, Tsapakidou i Derri, 2004; Beisman, 1967, prema Nikolić, 2018).

Hallam (2010) u svom radu iznosi rezultate brojnih istraživanja koja su pokazala da pjevanje ima specifične dobrobiti za zdravlje kod odraslih, ali i mladih koji su bili članovi pjevačkog zbora. Ispitanici tih istraživanja su pokazali pozitivne reakcije koje su se odnosile na rad pluća, disanje, poboljšano raspoloženje i smanjenje stresa. Analize su također pokazale da pjevanje pozitivno utječe na blagostanje, opuštanje, disanje, držanje tijela, rad srca, imunološki sustav te da ima socijalne, duhovne i emocionalne koristi. Ostali pozitivni ishodi uključuju: psihofizičku relaksaciju i popuštanje psihofizičke napetosti, emocionalno oslobađanje, smanjenje stresa, pozitivno raspoloženje, osjećaj sreće, radosti i ushićenja, osjećaj veće osobne, emocionalne i tjelesne dobrobiti, povećanje uzbuđenja i energije, stimulaciju pozornosti i koncentracije, pamćenja i učenja, povećanje samopouzdanja i samopoštovanje, osjećaj terapijskoga djelovanja kod dugotrajnih psiholoških i socijalnih problema, uvježbavanje psihofizičkih sustava uključenih u psihofizički napor, osjećaje svrhovitosti i motivacije i dr.

2.3. Osobni i socijalni razvoj

„Danas se glazba koristi za upravljanje vlastitim raspoloženjem i uzbuđenjem, ali i za stvaranje okruženja u kojem se može manipulirati ponašanjem drugih ljudi (Nikolić, 2018: 140).“

Pregledom literature o utjecaju glazbe na socijalni razvoj pokazano je da su djeca predškolske i rane školske dobi, koja su sudjelovala u nekom glazbenom programu (pjevanje, plesanje, sviranje ritamskim udaraljka) bila više spremna na suradnju, rješavanje problema te su imala bolje rezultate na testovima empatije nego djeca bez glazbenog programa (Kirchner i Tomasello, 2010; Rabinowitch, Cross i Burnard, 2013, prema Nikolić, 2018). Neka istraživanja pokazala su da je sviranje ublažilo neprimjereno ponašanje djece u školskom autobusu te da su umjetničke aktivnosti, uključujući glazbu, ponedjeljkom i petkom smanjile broj izostanaka u te dane. Istraživači su ustanovili da je lagana pop glazba kao npr. pjesme Beatlesa smanjila neprimjereno ili buntovničko ponašanje djece u predškolskim skupinama (Campbell, 2005).

Glazba ima adaptivnu vrijednost za skupinu jer ojačava skupni identitet, razvija skupni moral i oslobađa individualne tenzije (Kogan, 1997, prema Dobrota, 2004). Nikolić (2018) navodi kako su socijalno - emocionalne kompetencije u uskoj vezi s akademskim uspjehom. Nekoliko istraživanja pokazalo je kako su socijalno - emocionalne vještine kod mlađe djece

posebno važne za budući akademski uspjeh, a čini ih samoregulacija. Djeca koja pokazuju samoregulaciju mogu kontrolirati impulzivnost, pažljiva su, usmjerena su prema ciljevima i imaju sposobnost planiranja i organiziranja aktivnosti. Postoje brojna istraživanja koja su pokazala da sudjelovanje u glazbenim programima dovodi do značajnih postignuća u mjerama samoregulacije kod djece predškolskog uzrasta (Kochanska i sur., 1996; Kochanska, Murray i Harlan, 2000; Ritblatt i sur., 2013; Scott, 1992, prema Nikolić, 2018).

Dobrota (2004; 290) navodi kako glazba pokreće i olakšava razvitak. Izražena je u evoluciji i razvitku naših kognitivnih sposobnosti i u društvenim interakcijama. „Glazba je proizvod našeg individualnog razvitka, ali i kultura u kojima se zbivala evolucija ljudske vrste.“

Glazbenom obukom djeca mogu steći osjećaj postignuća, poboljšati samopoštovanje, samopouzdanje i upornost u prevladavanju frustracija kada im je učenje teško, samodisciplinu i osigurati sredstvo samoizražavanja. Sva ova poboljšanja mogu povećati motivaciju za učenje općenito. Također se pokazalo da sudjelovanje u glazbenim skupinama promiče prijateljstvo s istomišljenicima, socijalne vještine, osjećaj pripadnosti, timski rad, suradnju i međusobnu podršku (Hallam, 2010).

2.4.Emocionalni razvoj

Ispostavljeno je da glazba pomaže kod relaksacije, stimuliranja koncentracije te svladavanja snažnih emocija, što može pridonijeti osobnom razvoju. Suvremeno doba donijelo nam je naprednu tehnologiju kojom su otkrivene nove tehnike istraživanja i omogućeno bolje razumijevanje načina na koji glazba može unaprijediti intelektualni, socijalni i osobni razvoj djece i mladih (Hallam, 2010, prema Nikolić, 2018).

Jensen (2003) navodi kako je glazba uzbudljiv i koristan dodatak učionici. Rezultati istraživanja pokazuju da glazba utječe na emocije, dišni sustav, ritam srca, stav tijela i mentalne slike slušatelja. Sve navedeno može značajno promijeniti raspoloženje, stanje i fiziologiju osobe. Glazba je sjajna za unos energije, razvrstavanje u grupe, opuštanje, pobuđivanje prethodnih iskustava, razvijanje odnosa s drugom osobom, određivanje teme/tona dana, stimuliranje uma, olakšavanje zabave i nadahnuće. Također, provedeno je i istraživanje s 255 učenika prvog i drugog razreda osnovne škole koje je pokazalo da je glazba iz filmova Walt Disneyja i new age glazba najbolje utjecala na njihovo raspoloženje, a klasična glazba preuzela je treće mjesto. To je zaključeno tako što su djeca dobila zadatak da crtaju što žele tijekom

slušanja, a da prije i poslije slušanja ocijene svoje raspoloženje crtajući sretna ili tužna lica. Ovo istraživanje dovelo je znanstvenike do još jednog otkrića koje je ih je mnogo iznenadilo, a to je da su crteži otkrili mnogo viši stupanj nezadovoljstva od onog koje su iskazala prije slušanja glazbe. Jedna od istraživačica je u otprilike 40% crteža primijetila očite razine gnjeva, depresije i nasilja te su zaključili da je glazba djeci omogućila da tijekom crtanja oslobode osjećaje i emocije koje su oklijevala izraziti verbalno (Campbell, 2005).

2.5.Razvoj kreativnosti

Hallam (2010) u svom radu navodi rezultate mnogih istraživanja koja su pokazala da su studenti glazbe ostvarili bolje rezultate u Guilfordovim testovima kreativnosti nego drugi studenti. Također je pokazano da su učenici prvog razreda koji su tijekom godine dana bili izloženi glazbi 30 minuta dnevno pokazali značajna poboljšanja u kreativnosti i perceptivnim motoričkim sposobnostima u usporedbi s kontrolnom grupom učenika. Provedeno je i istraživanje o učincima pjevanja i mjuzikla koje je trajalo tri godine i uključivalo djecu od 3-4 godine. Pokazalo se da su ova djeca postigla veće rezultate u kreativnosti, razini apstrakcije i veću kreativnost u improviziranim lutkarskim predstavama, te su pokazali bolju motoričku razvijenost.

Sabina Vidulin-Orbanić provela je projekt „Tvoja staza“ u kojem su sudjelovali učenici osnovne škole i učitelji glazbene kulture, hrvatskog jezika, likovne kulture, tjelesne i zdravstvene kulture, tehničke kulture i informatike. Obradile su se teme iz suvremenog života – međuljudski odnosi i opće društvene teme. Cilj ovog projekta bio je otkriti i poboljšati glazbeno-dramsko umijeće učenika i istaknuti njihove kreativne i stvaralačke potencijale. Jedna od zadaća ovog projekta osim što je bila upoznati glazbeno-scensku vrstu, bila je i razviti učeničke sposobnosti i vještine, osposobiti ih za kritičko mišljenje, izgrađivati stav prema svijetu koji ih okružuje te poticati kreativnost, upornost, volju i povjerenje u sebe i druge. Ovim projektom učenici su učvrstili međusobno prijateljstvo, razvili su kreativnost i vještine. Osposobili su se za samostalno istraživanje, trajno učenje, kritičko promišljanje te su potaknuli razvoj vlastite osobnosti (Vidulin-Orbanić, 2008.).

3. GLAZBA U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Nikolić (2018) govori da je glazba sastavni dio svakodnevice te zbog njezine dobrobiti za pojedinca kvalitetno glazbeno obrazovanje treba biti dostupno svima. Kada je riječ o holističkom pristupu obrazovanju, svestrano obrazovano dijete može razviti sve svoje potencijale i ostvariti se pomoću odgojno - obrazovnog sustava. To bi značilo da odgojno - obrazovni sustav treba ponuditi strategije koje će obuhvatiti sve djetetove kompetencije, pa tako i glazbene. U današnjim školama naglašene su djelatnosti gdje je aktivnija lijeva hemisfera mozga gdje se procesiraju čitanje, pisanje i učenje matematike. Istraživanja pokazuju kako se glazbenim obrazovanjem aktiviraju različita područja mozga u obje moždane hemisfere, a cilj odgoja i obrazovanja i jest aktiviranje ukupnih potencijala svakog djeteta (Radoš, 2010; Herrmann, 1988, prema Nikolić, 2018). Neuroznanstvena istraživanja pokazala su da se djeca predškolske i rane školske dobi nalaze u ključnom stadiju općeg razvoja, jer se neuralne sinapse njihovog mozga ubrzano razvijaju u tom razdoblju života. Istraživanja pokazuju da umjetničko obrazovanje ima veći utjecaj na razvoj mozga ako su mu djeca izložena u ranijoj dobi (Platel i sur., 1997, prema Nikolić, 2018).

Campbell (2005) navodi kako je Gardner 1997. razvio svoja prijašnja stajališta te rekao kako glazbena inteligencija utječe na emocionalni, duhovni i kulturalni razvoj više nego bilo koji drugi oblik inteligencije. Glazba pomaže u organizaciji misli i rada, u svladavanju matematike, jezika i prostornih vještina. Gardner je izjavio kako su zakonodavci i školski odbori arogantni jer „podsijecaju“ glazbu u osnovnom obrazovanju te ne poznaju razvoj ljudskog uma i mozga, a Campbell također vjeruje da djeca zaslužuju biti izložena raznovrsnosti umjetnosti i kulture. Nikolić (2018) smatra kako bi ove spoznaje o pozitivnom utjecaju glazbenog obrazovanja na djetetov razvoj trebale pronaći put do odgojitelja, razrednih učitelja, nastavnika glazbe te osoba koje upravljaju odgojno - obrazovnih ustanovama te koje rade s djecom. Te spoznaje bi pomogle implementaciji u sadržaje nastavnih predmeta na studijima koji obrazuju stručnjake, ali i organiziranju predavanja, seminara i radionica tijekom cjeloživotnog obrazovanja.

3.1. Poticanje motivacije i smanjenje monotonije

Jednoličan rad u nastavi stvara nepovoljnu situaciju i uzrok zbog kojeg se javlja dosada. Takvim radom podražuju se isti ili pretežno isti mozgovni centri u kojima zbog ograničenog

kapaciteta nastupa zasićenost, a zatim i kočenje da oni više ne primaju nove podražaje. Takvu nepovoljnu situaciju u nastavi učitelj može promijeniti da prakticira svestraniji rad, te pretvori pasivnost u aktivnost (Poljak, 1988).

Poljak (1988) navodi kako i učenici i nastavnici rad u nastavi doživljavaju subjektivno, odnosno psihološki - intelektualno i emocionalno. Intelektualni doživljaju učenika odnose se na percipiranje, predočivanje, maštu, pamćenje, mišljenje, a sve je to povezano sa stjecanjem znanja i razvijanjem sposobnosti što znači da bez funkcije intelektualnih procesa nema ni usvajanja znanja i razvijanja sposobnosti. Emocionalni doživljaji reguliraju odnos učenika prema nastavi i njihov stupanj aktivnosti. O njima ovisi hoće li učenike nastava privlačiti ili odbijati, hoće li im rad biti zanimljiv ili nezanimljiv, ugodan ili neugodan, živahan ili dosadan, radostan ili apatičan itd. Također ovisi i hoće li učenici za vrijeme nastave biti pažljivi, koncentrirani, zainteresirani, radoznali, aktivni, oduševljeni i sl., ili će pak biti pasivni, nedisciplinirani, nezadovoljni, utučeni i sl. Ono što Poljak želi reći je da treba stvoriti psihološku atmosferu za rad i povoljnu radnu situaciju za efikasan nastavni rad. Smisao te psihološke strane je stvoriti pozitivan i aktivan odnos učenika prema radu tj. potaknuti emocionalne doživljaje učenika koji će ih pokretati na aktivnosti. Ako nastava nije popraćena pozitivnim emocionalnim uzbuđenjima, stečena znanja ostat će pasivna i formalna te će se prvom prilikom zaboraviti. Učitelji ne mogu inzistirati da njihovi učenici budu oduševljeni, vedri i zainteresirani nečime ako im je nastava dosadna, neugodna, sumorna i nezanimljiva. Cowley (2006) navodi da ukoliko je učitelj siguran da njegovi učenici imaju nizak stupanj koncentracije, rješavanje tog problema treba biti prioritet. Rad treba učiniti zabavnim i zanimljivim. Ako se učenike uspije zavarati kako je učenje zabava, a ne rad, sigurno će rezultirati manjim učenikovim dosađivanjem i ometanjem nastave te većom motivacijom. Satovi trebaju biti raznoliki i puni raznovrsnih aktivnosti. Učenici mogu vrlo dobro reagirati na različite i neuobičajene izvore informacija, a takvi izvori često daju najbolje rezultate. Jedan od načina koji se može iskoristiti na nastavi je stvoriti drukčije ozračje u učionici promjenom zvuka i osvjetljenja. Primjerice, prilikom učenja o vremenskim prilikama pustiti snimke oluje i grmljavine. Kod nemirnog razreda dobro je pustiti opuštajuću glazbu jer što je neobičniji i posebniji ambijent u učionici, učenici će biti angažiraniji i motiviraniji.

Trškan (2006) navodi načine korištenja glazbe kao motivacijske tehnike u nastavi. Određene motivacijske tehnike koje služe za opuštanje i kraći odmor učenika mogu se obavljati uz glazbu s vježbama disanja. Glazba može stvoriti posebno raspoloženje učenika. Najčešće je korištena kao zvučna pozadina prije početka sata i tijekom odmora. Moguće ju je koristiti i kao

pomoć ili dodatak vježbama opuštanja, posebice na početku sata ili prije ocjenjivanja. Glazbu možemo koristiti i tijekom čitanja/slušanja izvornih tekstova kao pozadinu prilikom obrađivanja novog gradiva. Posebnu glazbu nastavnici mogu izabrati za ponavljanje gradiva i za motivaciju (klasična, narodna, popularna glazba...) za novo nastavno gradivo, a posebnu tijekom obrađivanja nastavnog gradiva (klasična glazba 19.st., barokna glazba). Kod vježbanja i aktivnog sudjelovanja učenika moguće je koristiti glazbu u kombinaciji s čitanjem teksta ili odgovaranjem na pitanja. U nastavi je također moguće koristiti narodne plesove i pjevanje narodnih pjesama.

Kroflič (1992) je provela istraživanje o tome kako trening učitelja u pedagoškim radionicama stvaralačkog pokreta utječe na stavove učitelja prema stvaralačkom pokretu i uvođenju istog u nastavu i kako ono utječe na stvaralaštvo učenika. U istraživanju se analiziralo i kako učenici reagiraju na uključivanje stvaralačkih pokreta u nastavu u vidu njihovih emocija, motiviranosti, odnosa, učenja, razvijanja stvaralaštva i drugih sposobnosti te samoostvarivanja. Rezultati su pokazali da metoda stvaralačkog pokreta omogućava učenicima psihomotornu i sociodramsku igru i tim se uklapa u nove poglede na ulogu igre u procesu poučavanja i učenja. Učitelji su razvili pozitivne stavove prema pokretu i stvaralaštvu u procesu nastave te razvili vlastito stvaralačko mišljenje. Analizom je pokazano da se i učitelji i učenici pri stvaranju pokretom opušaju, razvijaju pozitivne međusobne odnose i motivirani su za nastavljanje ove aktivnosti. Ovo nam samo pokazuje da uvođenjem novih metoda u nastavu i novih načina poučavanja otkrivamo više o sebi kao učiteljima, a i o svojim učenicima.

Jensen (2003) govori da djeca kada uđu u auto ili stignu kući najprije uključe glazbu da bi se opustili, podigli energiju, promijenili raspoloženje i osjećali se dobro. Ali ipak, u većini razreda glazba nedostaje te smatra da proces učenja treba pospješiti glazbom. Glazba će rad učiniti zabavnijim, zanimljivijim, opuštajućim i nezaboravnim. Ona treba smiriti, nadahnuti i pozvati slušateljstvo, a nikako ne smije ometati. Stoga ju treba koristiti kada odgovara situaciji.

4. GLAZBA U RAZREDU

Glazbene aktivnosti se osim u nastavi glazbene kulture mogu provoditi i u okviru ostalih predmeta. Učitelj/ica se ne mora nužno pridržavati rasporeda te izvoditi nastavu prema predmetnom modelu (koji nije primjeren učenicima mlađe školske dobi) već može uključiti glazbu i glazbene aktivnosti i u neglazbene predmete. Pomoću glazbe dijete osim što razvija glazbene sposobnosti, razvija i intelektualne (zaključivanje, analiziranje, pamćenje, apstrakcija, razumijevanje) i motoričke sposobnosti (brzina, koordinacija, preciznost). Još jedan razlog zbog kojeg bi trebalo uvesti glazbene aktivnosti u neglazbene predmete je taj da glazba doprinosi zanimljivosti i raznovrsnosti nastave (Šulentić Begić i Špoljarić, 2011).

Glazba je korisna za rad u razredu jer ima puno prednosti, a Jensen (2003) navodi sljedeće: ubrzanje učenja; opuštanje nakon stresa ili poteškoća; okupljanje grupe; motiviranje grupe da se pokrene; poticaj za povezivanjem; unos energije i novog života u grupu; obraća se posebnim kulturalnim vrijednostima grupe; smiruje dušu u bolnim trenucima; služi za zabavu; poboljšava postignuće aktiviranjem misaonog dijela mozga; unosi sklad među grupom; smiruje hiperaktivne učenike; potiče desnu mozgovnu hemisferu, aktivirajući time više dijelova mozga; povećava pažnju i koncentraciju; potiče i usmjerava kreativnost; uklanja pritisak s izlagača ili nastavnika; stvara zvučne zavjese da bi izolirala razrede ili grupe od ometajuće buke; iznosi kvalitete glazbe koje su u njoj skrivene.

Bognar i Matijević (2005) govore kako je multimedijalnost bitno obilježje suvremene organizacije učenja u školi i izvan nje, a za takav je pristup ideju dao još J.A.Komensky s preporukom da učenici trebaju vidjeti, čuti, dodirnuti ili okusiti sve što uče. Integracijom nastavnih medija pridonosi se objektiviranju procesa učenja i poučavanja te njegovoj racionalizaciji, što su bitne karakteristike suvremene obrazovne tehnologije.

Campbell (2005) podupire vjerovanje da će dijete biti inteligentnije što više stimulacije prima putem glazbe, pokreta i umjetnosti. No naravno, nakon te stimulacije treba uslijediti tišina i razmišljanje kako dobiti ne bi bile izgubljene. Navodi kako glazba u učionice donosi pozitivno i opušteno ozračje te omogućuje osjetilno povezivanje nužno za dugoročno pamćenje. Glazba može poslužiti i kao kulisa, odnosno prikriti zvukove industrije ili prometa, a i uspješno pobuditi uzbuđenje, osloboditi stres prije ispita i utvrditi naučeno gradivo. Navodi istraživanje obavljeno od strane tri pedagoga povezana s projektom Budućnost glazbe koji su ustanovili da glazbena pouka poboljšava sposobnost svladavanja čitanja, jezika, matematike te opći školski

uspjeh. Također pojačava kreativnost, podiže samopouzdanje učenika, pomaže u razvoju društvenih vještina i ubrzava razvoj perceptivno - motoričkih vještina i psihomotorike.

Mnoge studije pokazuju da stres smanjuje inteligenciju učenika. Jedna je čak pokazala da je povećan stres snizio kvocijent inteligencije za 14 bodova. Što su učenici više pod stresom postižu slabije rezultate što znači da trebamo težiti da naši učenici budu opuštenog živčanog sustava jer je on najbolji za učenje. Jensen (2003) navodi nekoliko načina za opuštanje prije svakog sata: lagano istezanje, smijeh i humor, glazba, igre i aktivnosti, nestrukturirana rasprava i iznošenje iskustava, rituali niske razine stresa, vizualizacija.

Izgled učionice je važan za atmosferu u razredu, no jednako su važni i zvukovi prisutni u učionici. 40% učenika su auditivni učenici. Glazbu bi trebalo djelotvorno iskoristiti za poboljšavanje atmosfere i stavova učenika jer glazba, kada je pravilno korištena, može dovesti do poželjnih promjena raspoloženja. Glazbu koju puštamo u razredu trebamo temeljiti na stanju naših učenika, a to možemo saznati pažljivim promatranjem. Jedan od učinkovitih načina korištenja glazbe je pustiti ju na početku i kraju sata te za obilježavanje prijelaza, stanki. Ukoliko želimo da učenici budu živahni, trebali bi pustiti brzu glazbu (npr. filmsku, uzbudljivu). Ako su nemirni, trebamo pustiti sporiju glazbu (40-60 udaraca u minuti) (Jensen, 2003).

4.1. Glazbene aktivnosti u nastavi

Jensen (2003) u svojoj knjizi *Super-nastava* navodi primjere aktivnosti koje se mogu koristiti u razredu za podizanje energije, znak za početak itd., a neke od njih su glazbene aktivnosti kao npr.:

- Glazbeni stolci - igra u kojoj su stolci postavljeni u krug tako da ih ima za jedan manje nego što je učenika. Učitelj pusti glazbu i učenici hodaju ili plešu u krug oko stolaca. Kada glazba stane, svi moraju sjesti na jedan stolac. Onaj tko ostane bez stolca pušta glazbu za sljedeći krug, a igra se nastavlja dok ne ostane samo jedna osoba.
- Igre pljeskanja - učitelj započinje pljesak ili ritmički obrazac koji se „prenosi“ po učionici od jednog do drugog učenika. Kad je krenuo prvi obrazac, jedan učenik započinje vlastiti ritam koji se prenosi na sljedeću osobu, sve dok svi ne pošalju ritam po učionici. Igra služi za pamćenje i glazbena umijeća.

- Plesanje - izmišljanje riječi/pjesme koja se odnosi na naučeni sadržaj i osmišljavanje plesnih koraka.
- Stupanje nogama i pljeskanje rukama - možemo se poslužiti pjesmom poznate grupe Queen „We Will Rock You“ te ju izvoditi tako da stupamo nogama ili lupamo šakama po stolu. Možemo ju izvoditi minutu prije nego je vrijeme da se učenici vrate natrag na posao te ohrabrivati svakog učenika dok se ne pridruži cijela grupa koja je spremna za početak.
- Zvukovi Zagreba - jedan po jedan tim članu dodijeli zvuk koji se može čuti u Zagrebu. Timovi počnu proizvoditi zvukove sve dok se ne dobije zvuk punoga grada. Slijedi aplauz.
- Glazba za poziv na rad - Učitelj pušta zabavnu, pamtljivu pjesmu koja traje 2-3 minute kao poziv na posao (npr. Pretty Woman, At the Hop, Chantilly Lace, Great Balls of Fire).

4.2.Kada koristiti glazbu u nastavi i u koju svrhu

Kako odabrati pravu glazbu? Jensen (2003) govori kako naša odluka na ovo pitanje ovisi o tome kakvo stanje želimo izazvati kod slušatelja. Željeno stanje izazvat ćemo kroz tip glazbe, glasnoću i broj taktova po minuti. Tip glazbe uključuje klasičnu, jazz, koračnice, rock'n'roll, barok, new age, romantičnu glazbu, glazbu velikih orkestara i sl. Glasnoća je također važna jer ista kompozicija može biti tiha, pozadinska pratnja ili način ubrzavanja pulsa i privlačenja pažnje. Govori o tome kako taktovi određuju tempo, točnije za opuštanje treba birati one od 40 do 60 taktova po minuti (spori tempo), za pažnju od 60 do 70 taktova po minuti (umjeren tempo) i za aktivnosti od 70 do 120 taktova po minuti (visoko). U svojoj knjizi *Super nastava* govori kako glazbu treba koristiti u 30% ili manje ukupnog vremena u razredu, kako bi se izbjeglo zasićenje, a navodi i primjere glazbe koju je moguće koristiti u raznim situacijama tijekom nastavnog procesa (Tablica 1.) Također navodi u koju svrhu koristiti glazbu skladanu još u predrenesansi pa kronološki sve do suvremene i new age glazbe današnjice. (Tablica 2.)

Treba biti osjetljiv na potrebe publike te reći kako ćete koristiti glazbu da biste poboljšali učenje. Treba polako podešavati jačinu zvuka kako bi ju učinili ugodnijom za uho. Glazbu treba koristiti sa svrhom. Treba omogućiti i razdoblje tišine, kako bi učenici došli do daha, i izbjegavati zasićenje. Učinci glazbe snažniji su kad se zadrži njezina svježina i novost. Treba biti fleksibilan i slušati učenike. Poželjno je dopustiti učenicima da donesu vlastitu glazbu na

Cd-u koju će učitelj prvo preslušati i odlučiti kad i kako će ju pustiti. Treba izbjegavati heavy metal glazbu, ali poštovati onog koji je to predložio. Glazba je odlična za stvaranje tima. Ako se učenik žali, možda je glazba preglasna i treba ju lagano utišati tako da ta osoba to vidi. Osoba koja se žali možda je auditivni učenik kojeg treba premjestiti dalje od glazbenog uređaja ili im treba vremena da se naviknu. Potrebno je uvažavati i poštovati različite potrebe učenika. Glazba mora biti korisna i učitelju i njegovom slušateljstvu, ili uopće nije korisna. Treba omogućiti raznolikost, poštovati vlastite vrijednosti i vrijednosti učenika. Treba uzimati u obzir vizualne, slušne i kinestetičke znakove, kao i različite kulture prilikom odabira glazbe. Prema istraživanjima muzikologa Dona Campbella pokazano je da je desno uho bolje za slušanje logičkih informacija, a lijevo uho je bolje za osjećaje, emocije i zadovoljstvo. To bi značilo da je za nastavu idealno smjestiti se tako da se govori lijevom uhu slušateljstva, a glazbu svirati desnom uhu. Stoga je korisno imati prijenosne zvučnike kako bi glazbeni sustav bio na desnoj strani, a zvučnici na drugoj strani. Ili imati daljinski upravljač ili unaprijed planirati aktivnosti kako bi preostalo nekoliko sekundi da učitelj ode na drugu stranu sobe (Jensen, 2003). Dee Coulter, doktorica pedagogije, preporučuje jazz glazbu za optimalnu kreativnost i rješavanje pitanja koja ne podliježu jednostavnim, linearnim rješenjima. „Jazz ulazi u kaos i od njega stvara red (Campbell, 2005: 188).“ Ustanovila je da glazba Milesa Davisa, Johna Coltranesa i Johna Cagea slušatelja može uzdići u theta stanje svijesti - visoko kreativno stanje moždanih valova povezano s umjetničkim i duhovnim uvidima (Campbell, 2005).

Campbell (2005) govori kako ne treba pretjerivati s glazbom kako ne bi izgubila svoju djelotvornost. Pozadinsku glazbu treba slušati do najviše 22 minute u sat vremena. Kada se neprekidno sluša (do 22 minute) djeluje poticajno, a mogući su i djelotvorni kraći odsječci glazbe unutar sat vremena. Aktivne zvučne stanke u obliku glazbenih aktivnosti koje izoštravaju usredotočenost i okrepljuju pojedinca ili skupinu ne bi trebale trajati duže od 2-3 minute. Brzu i vedru glazbu treba koristiti za obnavljanje energije i oživljavanje, dok je polagana glazba dobra za oslobađanje od napetosti i opuštanje.

4.3.Primjeri skladbi za korištenje u nastavi

Tablica 1. Primjeri glazbe koju je moguće koristiti u raznim situacijama tijekom nastave (Jensen, 2003)

Pozadinska glazba	<p>Četiri godišnja doba (Vivaldi)</p> <p>Glazba na vodi (Handel)</p> <p>Brandenburški koncerti (Bach)</p>
Oluja ideja, kreativno rješavanje problema	<p>Beethovenov 5. klavirski koncert</p> <p>Chopinove etide</p> <p>Claire de Lune (Debussy)</p> <p>Mozartovi 26. i 27. klavirski koncerti</p> <p>Labuđe jezero (Čajkovski)</p>
Smirujuća glazba	<p>Amazing Grace</p> <p>klasični kompozitori djela za gitaru</p> <p>klavirska glazba</p> <p>Claire de Lune (Debussy)</p> <p>Trosi Gymnopedies (Erica Satie)</p>
Slavlja, uspjesi, pobjede	<p>Celebrate (Three Dog Night)</p> <p>Celebrate (Madonna)</p> <p>Veliki marš iz Verdijeve Aide</p> <p>Stvaranje i Godišnja doba (Haydn)</p> <p>Celebration (Kool & The Gang)</p> <p>Aleluja iz Handelovog Mesije</p>
Završni ritual	<p>What A Wonderful World (Louis Armstrong)</p> <p>Happy Trials (Roya Rogers)</p>
Predstavljanje novog učenika ili gostujućeg govornika	<p>Fanfare For The Common Man (Aaron Copeland)</p> <p>tema iz filma Rocky (Bill Conti)</p> <p>olimpijska tema s Ljetnih olimpijskih igara 1984. godine</p> <p>Ratovi zvijezda i Otimači izgubljenog kovčega</p> <p>We Will Rock You ili We Are The Champions (Queen)</p>
Glazba za razmišljanje	<p>Thus Sprache Zarathustra (tema iz filma Odiseja u svemiru 2001.)</p> <p>Na lijepom plavom Dunavu (Strauss)</p> <p>Bachove suite za orkestar</p> <p>Haydnove simfonije</p> <p>Glazbena šala (Mozart)</p> <p>Desert Vision, Natural States (Lanz i Speer)</p> <p>Silk Road (Kitaro)</p>
Grupno pjevanje - za vrijeme igara ili natjecanja	<p>pop pjesme i tradicionalni napjevi</p> <p>Snow White, Songs of The South, Bambi, Dumbo, Winnie The Pooh, Mary Poppins, glazba iz Disneyevih filmova</p>

	<i>pjesme Hap Palmera</i>
Glazba koja uvodi ili pokreće	<i>Epska glazba iz filmova: Vatrene kočije, Superman, E.T., Rocky, Lawrence od Arabije, Rođen slobodan, Dr. Živago</i> <i>„Oh! What a Beautiful Morning!“ iz Oklahome</i> <i>glazba iz svih filmova o Jamesu Bondu</i> <i>Tema iz filma Misije, Ravelov Bolero, Dobro ugođeni klavir</i> <i>Bachov preludij u D duru</i> <i>pjesme „Amanda Panda“ iz filma Saving The Wildlife</i> <i>Brahmsovi Mađarski plesovi</i> <i>Većina skladbi Yannija.</i>
Posebne situacije - posebni efekti za opasnost, strah, zabavu, smijeh	<i>Ralje, Nemoguća misija,</i> <i>komičari (Wright, Leno)</i> <i>satovi, zvona, bubnjanje, krici</i> <i>Zona sumraka, Obitelj Kamenko, haj-ho...</i>
Pričanje priča, čitanje	<i>klasični skladatelji: Beethoven, Mozart, Haydn,</i> <i>Neverland (Suzzana Cianni)</i> <i>romantičarska glazba: Wagner, Dvorak, Rimsky - Korsakov</i>
Istezanje, duboko udisanje, smirivanje i opuštanje	<i>Ljeto, Jesen, Proljeće i Zima (George Winston)</i> <i>Silk Road (Kitaro)</i> <i>Barefoot Ballet (John Klemmer)</i> <i>Michael Jones na klaviru</i>
Testovi i kvizovi	<i>barokna glazba</i> <i>klavirski ili violinski koncerti</i>
Prijelazne aktivnosti - stanke za istezanje, energizirajuće aktivnosti, promjene mjesta sjedenja i sl.	<i>Hooked On Classics Filadelfijske filharmonije</i> <i>Uvertira 1812 (Čajkovski)</i> <i>Uvertira iz Rossinijeva Williama Tella</i> <i>tema iz Rawhide</i> <i>teme Giraldira ili Benoita</i>
Vizualizacija	<i>sve snimke Daniela Kobialke</i> <i>Sea Peace (Georgie Kelly)</i> <i>većina snimaka Kitaro</i> <i>Ljeto, Jesen, Proljeće i Zima (George Winston)</i> <i>glazba Steve Halperna</i>
Kreativno pisanje	<i>tema iz Handelovog egzodusa</i> <i>Chopinovi nokturni</i> <i>Peđa i Vuk (Prokofiev)</i> <i>uvertira Egmont (Beethoven)</i> <i>glazba iz prirode: ptice, flauta, slapovi</i>

Tablica 2. Glazba i njezina svrha u nastavi kronološkim redoslijedom (Jensen, 2003)

Razdoblje	Svrha
Predrenesansa (skladano prije 1600.)	Primjena gregorijanskih napjeva za umirivanje osnovnoškolske djece
Barok (skladano između 1500. i 1750.)	Skladatelji: Vivaldi, Bach, Handel, Telemann, Correlli. Primjena kao pozadinska glazba, postizanje sklada i smirene pažnje.
Klasična (između 1750. i 1820.)	Skladatelji: Mozart, Haydn, Rossini, Beethoven. Kao pozadinska glazba, za kreativnost, pričanje priča i predavanja.
Romantizam (između 1820. i 1900.)	Skladatelji: Schubert, Čajkovski, Wagner, Verdi, Dvorak, Rimsky - Korsakov, Debussy, Brahms. Obilježava ju strast, napetost, čuđenje, impulsi, ekstaza, dubina. Priprema teren za emocije, pomaže da se isprazni ljutnja, pobuđuje interes i znatiželju.
Postromantičarska i rana američka glazba	Skladatelji: J. P. Sousa, G. Gershwin, M. Ravel, S. Joplin, Strauss. Korisna za poučavanje i učenje. Pobuđuje osjećaj veličanstvenosti, emocije, humor i uzbuđenje.
Veliki orkestri (1930. – 1955.)	Skladatelji: G. Miller, D. Brubeck, L. Brown, S. Kenton. Zabavna, živahna i vesel glazba koja se može koristiti u grupama kao glazba za predah ili prekid rada, ili kao pozadinska pratnja za vrijeme timskih projekata.
Tradicionalni jazz (1920. – 1960.)	Skladatelji: D. Gillespie, C. Basie, C. Boling, L. Armstrong. Za živahne aktivnosti, kretanje i timski rad.
Suvremeni/popularni jazz (1960. do danas)	Skladatelji: G. Benson, D. Sanborn, M. Davis, O. Peterson, W. Marsalis, Kenny G, R. Elliot, G. Washington, T. Scott, C. Corea, J. Sample, S. Gyra. Napisan je ponajprije za slušanje, a ne za plesanje.
Suvremena popularna glazba (1955. do danas)	Nešvilski zvuk, filadelfijski ritam, kalifornijski zvuk, country, western, Motown, novi val, pop rock, meki rock, gospel, rap. Dobro je puštati one pjesme iz ovog razdoblja koje su korištene u popularnoj filmskoj glazbi.
New age i glazba iz prirode (1975. do danas)	Skladatelji: G. Winston, P. Lanz, D. Grusin, J. Klemmer, S. Halpern, R. Lynch, P. Winter, Vangelis, Kitaro i sl. Najbolje je za opuštanje, oplemenjivanje, kreativnosti, meditaciju, koncentraciju, usredotočenost.
Specijalni efekti (1950. do danas)	Glazba iz Disneyevih filmova, teme s Olimpijada, iz filmova, televizije i crtanih filmova. Za zabavu, aktivnost, stvaranje napetosti i proslave.

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVAČKOG RADA

5.1. Cilj istraživanja i istraživačka pitanja

Cilj ovog istraživanja je otkriti koliko je glazba zastupljena u predmetima razredne nastave te utječe li učenje pomoću glazbe pozitivno na učenički uspjeh i motivaciju. Istraživačka pitanja:

Koriste li učitelji glazbu tijekom poučavanja neglazbenih predmeta?

U kojim predmetima razredne nastave učitelji koriste glazbu i na koji način?

Koji su stavovi učitelja o važnosti korištenja glazbe u razrednoj nastavi?

Kakva su iskustva učitelja o provedbi nastave koristeći glazbene aktivnosti?

Smatraju li učitelji da glazba pozitivno utječe na učenikov uspjeh i motivaciju?

5.2. Uzorak

Istraživanje je provedeno u svibnju 2019. u osnovnim školama u Osijeku, Slavonskom Brodu i Đakovu. U istraživanju je sudjelovalo 58 učitelja, od čega su 44 bili učitelji razredne nastave, dok su preostalih 14 bili učitelji engleskog jezika i vjeronauka koji predaju u nižim razredima osnovne škole. U anketnom upitniku ispitanici su također navodili svoju dob i spol. Od 58 ispitanika njih 44 bilo je ženskog spola, dok su preostalih četiri bili muškarci. Ispitani učitelji bili su u dobi od 24 do 64, a najzastupljenija dob bila je od 50 do 59 godina (33% ispitanika).

5.3. Instrument i postupak

U istraživanju zastupljenosti glazbe u razrednoj nastavi i njezinom utjecaju na uspjeh učenika primijenjen je postupak anketiranja, a kao instrument istraživanja korišten je anketni upitnik. Anketa je provedena putem interneta tj. prosljeđena je na e-mailove osnovnih škola putem Google Drive-a.

5.4. Tijek istraživanja

Učitelji su ispunjavali online anketu koja im je bila prosljeđena na e-mail. Anketa je bila podijeljena na dvije ankete: Anketa 1 bila je namijenjena učiteljima razredne nastave, dok

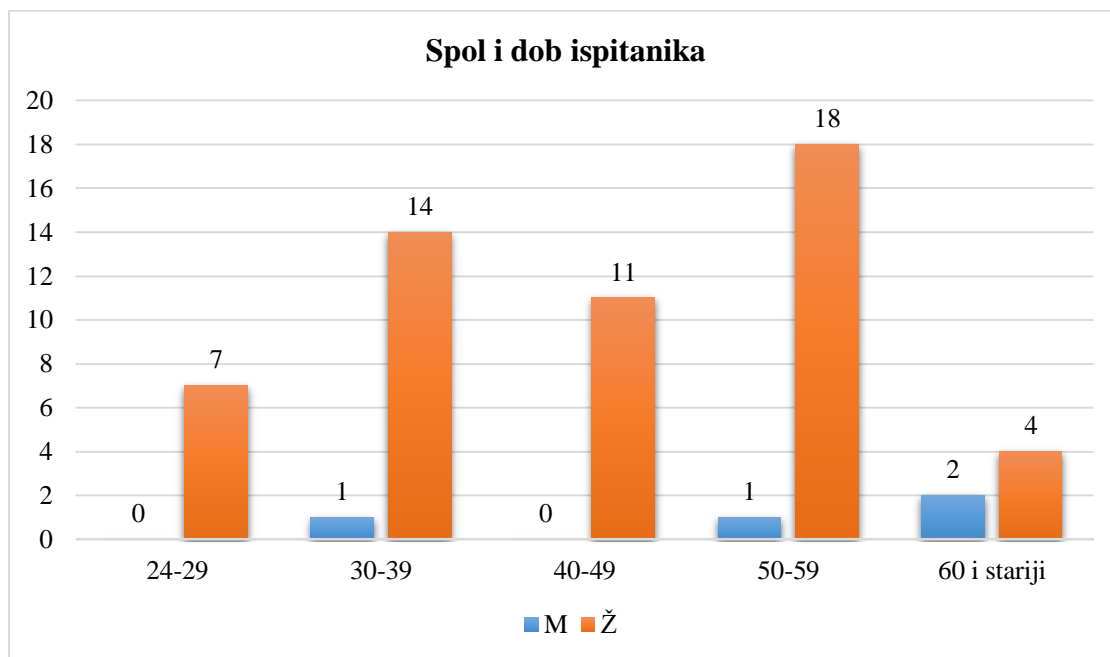
je Anketa 2 bila namijenjena učiteljima engleskog jezika i vjeronauka. Obje ankete sadržavale su ista pitanja, osim što je Anketa 1 sadržavala tri pitanja više koja su ispitivala u kojim predmetima učitelji koriste glazbu te u kojim predmetima ona, po njihovom iskustvu, ima najveći i najmanji utjecaj. Anketa (1) sadržavala je 21 pitanje, od čega je njih 17 bilo jednostrukog izbora te je njih četiri trebalo dodatno obrazložiti, tri pitanja bila su višestrukog izbora i jedno pitanje sadržavalo je likertovu skalu procjene. U Anketi (2) bilo je dva pitanja jednostrukog i jedno pitanje višestrukog izbora manje nego u Anketi (1). Ovim istraživanjem željelo se doći do sljedećih odgovora: bave li se učitelji glazbom u slobodno vrijeme, smatraju li da glazba može biti korištena u poučavanju ostalih predmeta razredne nastave, koriste li učitelji glazbu u drugim predmetima, u kojem dijelu sata najčešće koriste glazbu u drugim predmetima, misle li da se glazba može koristiti u bilo kojem dijelu sata, u koju svrhu koriste glazbu, koliko često koriste glazbu u jednom tjednu, koje glazbene aktivnosti koriste, vode li ispitanici neke izvannastavne aktivnosti, u kojim predmetima koriste glazbu, u kojima predmetima glazba ima najveći i najmanji utjecaj, u kojem razredu najčešće koriste glazbu u razrednoj nastavi, imaju li njihovi učenici pozitivne reakcije na korištenje glazbe tijekom poučavanja, olakšava li učiteljima glazba prenošenje znanja na učenike, imaju li pozitivan stav prema korištenju glazbenih aktivnosti, kakav je njihov stav o važnosti korištenja glazbe u nastavi, ima li glazba pozitivan utjecaj na motivaciju i uspjeh njihovih učenika te jesu li primijetili da su njihovi učenici više motivirani i da bolje svladavaju gradivo ako uče uz glazbu.

5.5.Etika istraživanja

Učitelji su na pitanja ankete odgovarali dobrovoljno. Anketa je bila anonimna, a učitelji su na početku ankete mogli saznati koja je svrha ankete te odustati u bilo kojem trenutku ispunjavanja.

6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Postupkom anketiranja prikupljeni su podatci na uzorku od 58 ispitanika, od kojih su 44 bili učitelji razredne nastave, dok su preostalih 14 bili učitelji engleskog jezika i vjeronauka. Ispitanici su anketiranjem prije svega odgovorili na pitanja vezana uz njihov spol i dob.

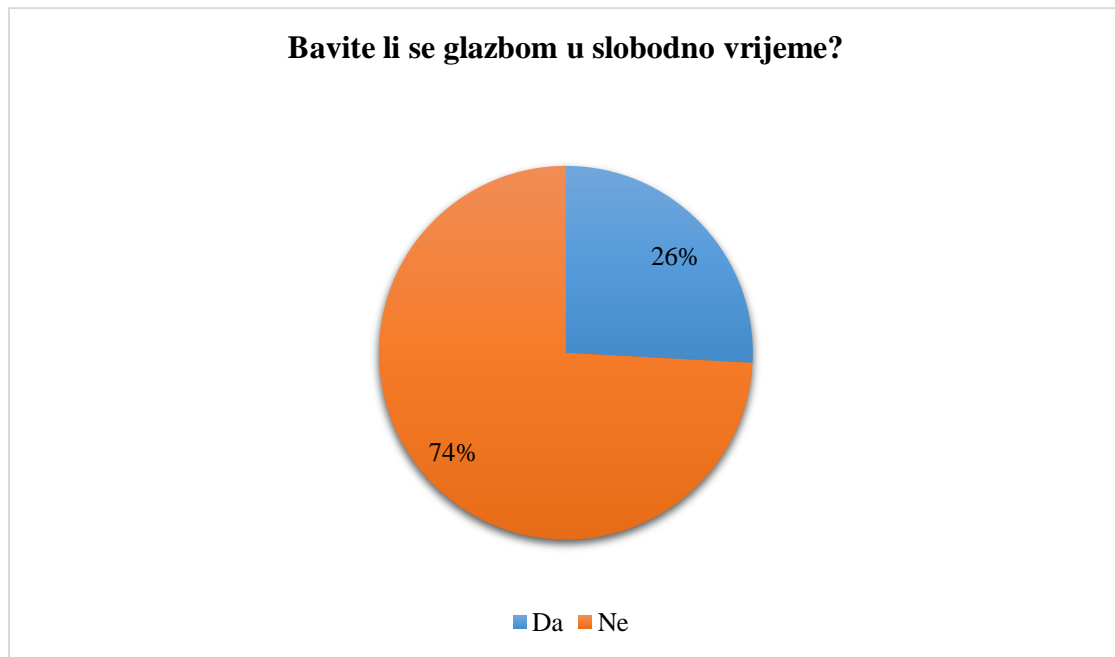

Slika 1. Spol i dob

Kao što se vidi iz Slike 1. među ispitanicima prevladavaju učitelji ženskog spola, točnije 54 ispitanika su bili ženskog spola, dok su samo četiri ispitanika bili muškarci. Najveću populaciju čine osobe u starosti od 50 do 59 godina (19 ispitanika), a najmanju osobe od 60 godina i više (6 ispitanika).

Na prvo pitanje *Bavite li se glazbom u slobodno vrijeme?* 74% ispitanika odgovorilo je potvrdno, dok je preostalih 26% odgovorilo da se ne bave glazbom u slobodno vrijeme. Ukoliko su odgovorili potvrdno, učitelji su imali opciju obrazložiti i čime se to bave. Samo neki od njih su to i učinili, a među odgovorima su se našli ples i ritmika kojom se bave tri učitelja, zatim pjevanje ili vođenje zbora kojim se bavi sedam učitelja i sviranjem se bavi tri učitelja.

Slika 2. Bavite li se glazbom u slobodno vrijeme?

Drugo pitanje glasilo je: *Smatrate li da glazba može biti korištena u poučavanju ostalih predmeta razredne nastave?*. Svi ispitanici odgovorili su potvrdno na ovo pitanje. Na ovo pitanje također je trebalo dati i obrazloženje svog odgovora, a neki odgovori su bili:

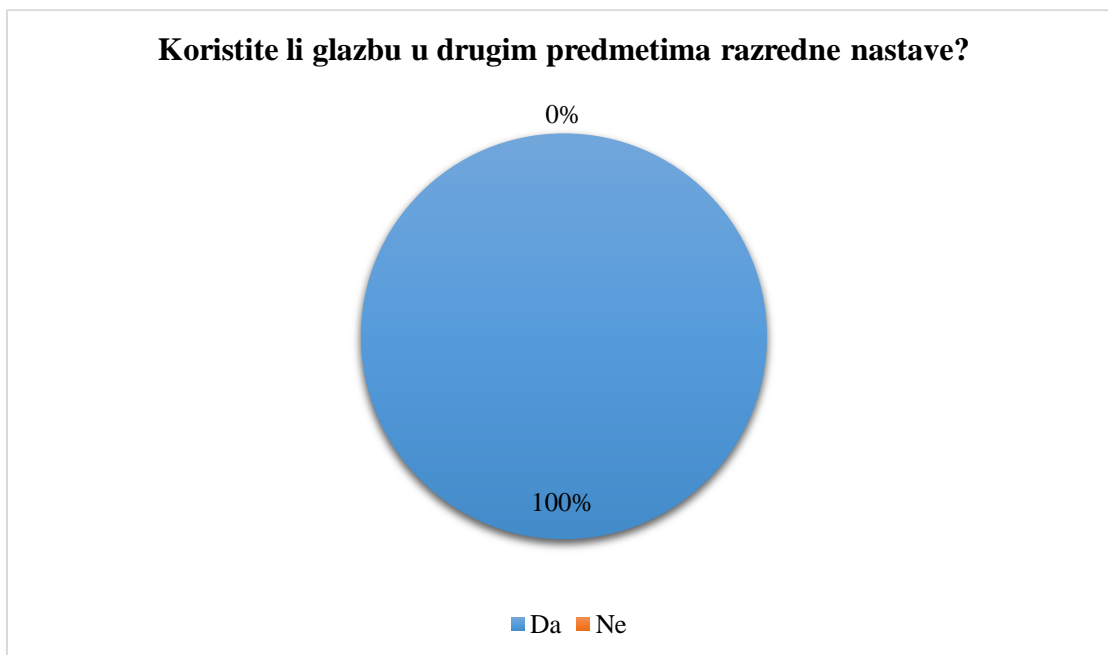
- *Glazbu često koristimo u nastavi tjelesne kulture (kretanje uz glazbu), likovne kulture (slikanje osjećaja za vrijeme slušanja skladbe) i dr.*
- *Glazbu možemo koristiti u bilo kojem predmetu, kao rekrativnu stanku i u bilo kojem dijelu sata. Glazbu koristim u Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi kada obrađujemo plesove, u Hrvatskom jeziku kada obrađujemo tekstove, u Likovnoj kulturi kao motivaciju, u Prirodi i društvu kroz opisivanje vremenskih promjena, zvukova iz prirode i sl.*
- *Uz tihu glazbu učenici bolje usvajaju gradivo.*
- *Kao motivacija, pomaže u opuštanju i fokusiranju na određene aktivnosti, određena glazba potiče kognitivne procese, potiče maštu i vizualizaciju.*
- *Kroz pjesmu se mogu usvojiti različiti pojmovi npr. strane svijeta, pozdravi, abeceda, tablica množenja.*
- *Škola za život naglašava međupredmetnu povezanost, pa se glazba može kombinirati u gotovo svaki sat.*
- *Koristim glazbu za vrijeme poučavanja, u jednom dijelu sata kada osjetim da treba bolja motivacija i poticaj u radu.*

- *Kao medij se može koristiti u poučavanju svih ostalih predmeta. Dan danas pamtim matematička pravila iz osnovne škole koja smo "opjevali". Odlična je za rekreativne stanke, vođenje iluzije, često je koristim kao motivaciju na satu PID-a, koristi se u svim dijelovima sata TZK...*
- *Glazba je univerzalna, sve se može uglazbiti.*

Slika 3. Smatrate li da glazba može biti korištena u poučavanju ostalih predmeta razredne nastave?

Na sljedeće pitanje *Koristite li glazbu u drugim predmetima razredne nastave?* su također svi ispitanici odgovorili sa *Da*.

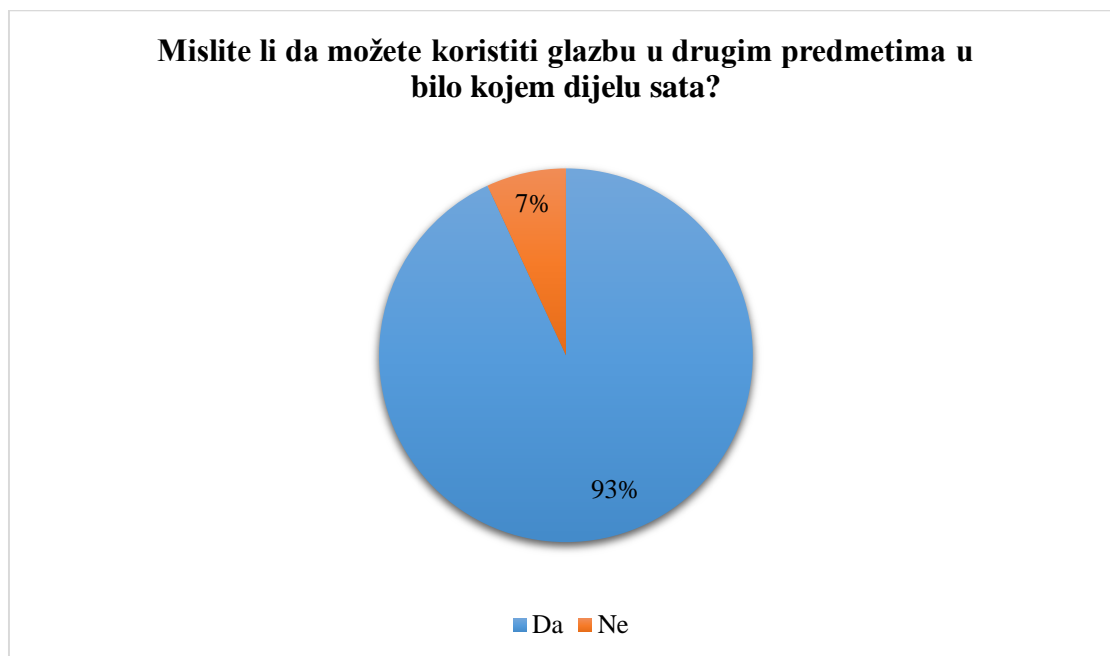
Slika 4. Koristite li glazbu u drugim predmetima razredne nastave?

Četvrto pitanje odnosilo se na dio sata u kojem učitelji najčešće koriste glazbu, a najveći dio njih i to čak 84% ili 49 učitelja glazbu koristi u uvodnom dijelu sata, dok puno manji dio ispitanika najčešće glazbu koristi u središnjem (9%) i završnom (7%) dijelu sata.

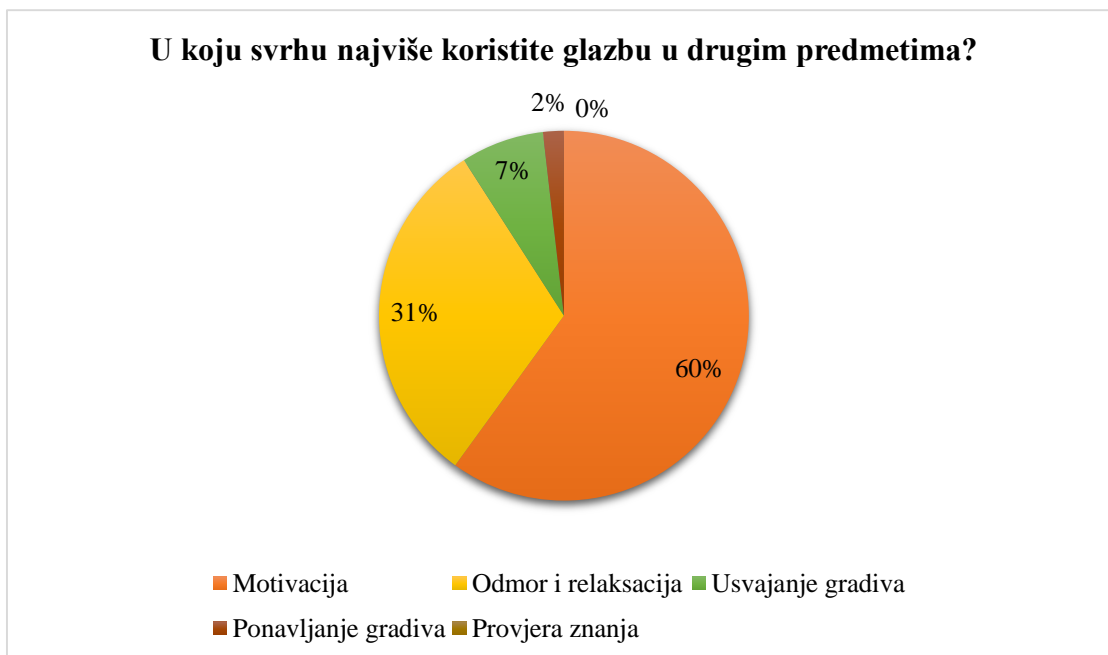
Slika 5. U kojem dijelu sata najčešće koristite glazbu u drugim predmetima?

Peto pitanje glasilo je *Mislite li da možete koristiti glazbu u drugim predmetima u bilo kojem dijelu sata?*. Veći dio učitelja točnije 93% njih odgovorilo je da mogu, dok 7% njih ipak smatra da se glazba ne može koristiti u svim etapama nastavnog sata.

Slika 6. Mislite li da možete koristiti glazbu u drugim predmetima u bilo kojem dijelu sata?

U šestom pitanju *U koju svrhu najviše koristite glazbu u drugim predmetima?* više od polovine učitelja (60%) odgovorilo je da glazbu koristi kao motivaciju na nastavi. Glazbu za odmor i relaksaciju koristi 31% učitelja, dok manji dio učitelja ili 7% njih glazbu koristi za usvajanje gradiva. Samo jedna osoba je navela da glazbu najviše koristi prilikom ponavljanja gradiva, dok nitko od ispitanika glazbu ne koristi najčešće pri provjeri znanja.

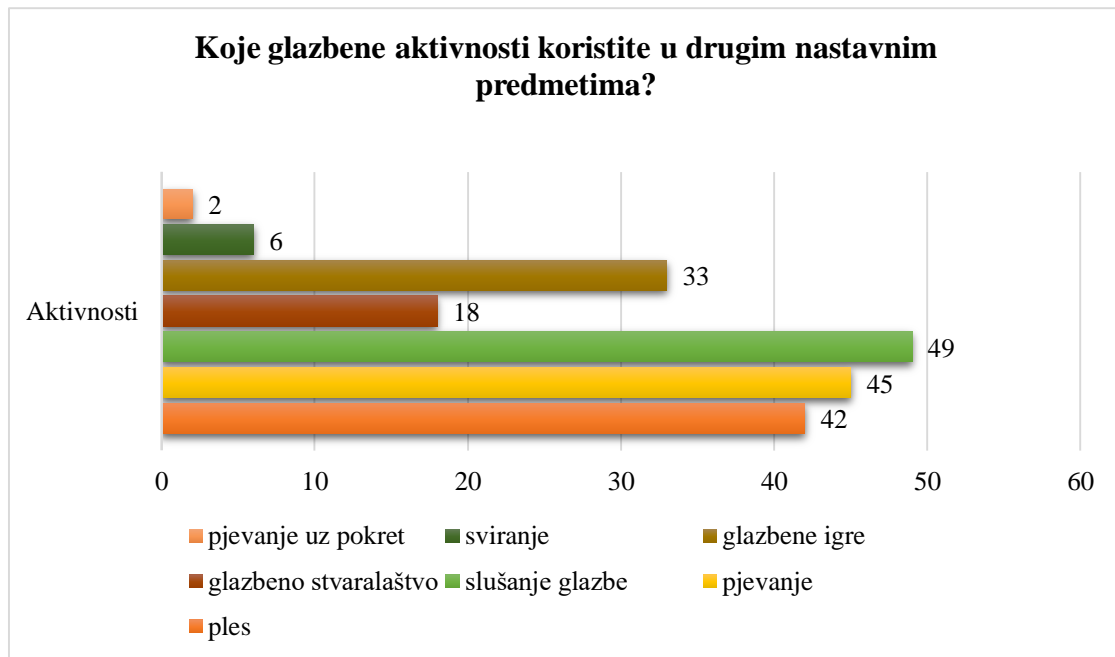
Slika 7. U koju svrhu najviše koristite glazbu u drugim predmetima?

Kod pitanja *Koliko često koristite glazbu u drugim nastavnim predmetima u jednom tjednu?* bilo je različitih odgovora. 28% ispitanih učitelja glazbu koristi jedanput u tjednu u nastavi. 34% učitelja glazbu koristi dva puta tjedno, dok tri ili više puta tjedno koristi 26% učitelja. Svaki dan glazbu koristi 12% ispitanika, dok nitko od ispitanih nije naveo *Nikad* kao odgovor.

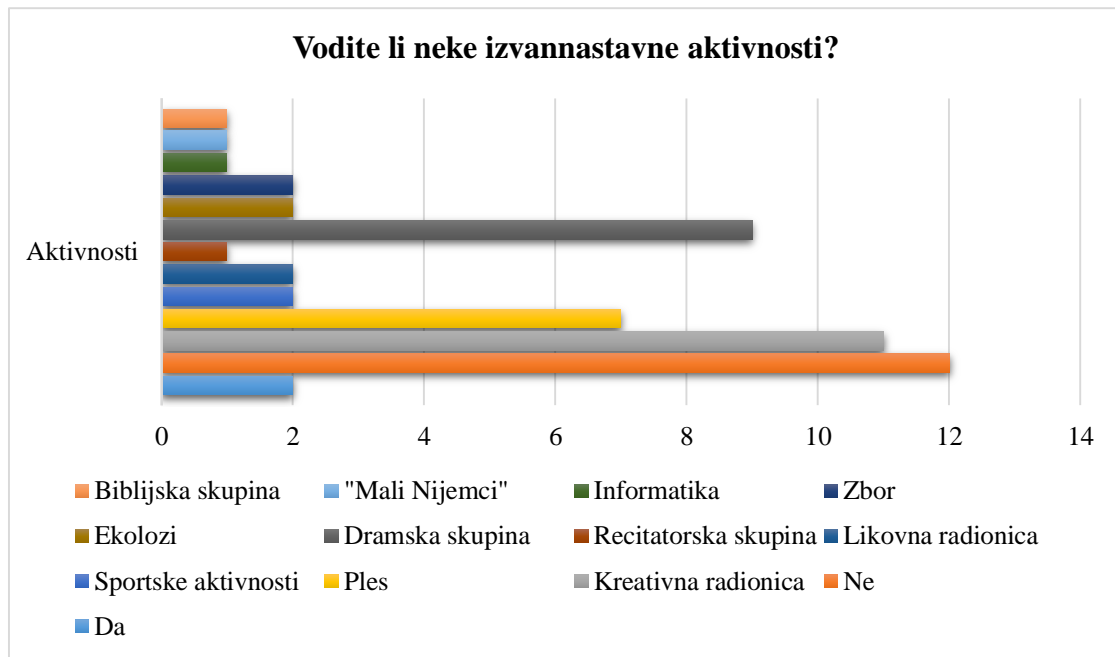
Slika 8. Koliko često koristite glazbu u drugim nastavnim predmetima u jednom tjednu?

Osmo pitanje bilo je višestrukog odabira, a najviše učitelja kao glazbenu aktivnost koju koriste tijekom nastave je slušanje glazbe (49 ispitanika). Nešto manje su korištene aktivnosti pjevanja (45 ispitanika) i plesa (42 ispitanika). Glazbenim igrama koristi se 33 učitelja, a glazbenim stvaralaštvom 18 učitelja. Samo šest ispitanika koristi sviranje kao aktivnost tijekom nastave. Dva ispitanika su odlučila dodati i vlastiti odgovor pa su rekli da tijekom nastave koriste pjevanje uz pokret.

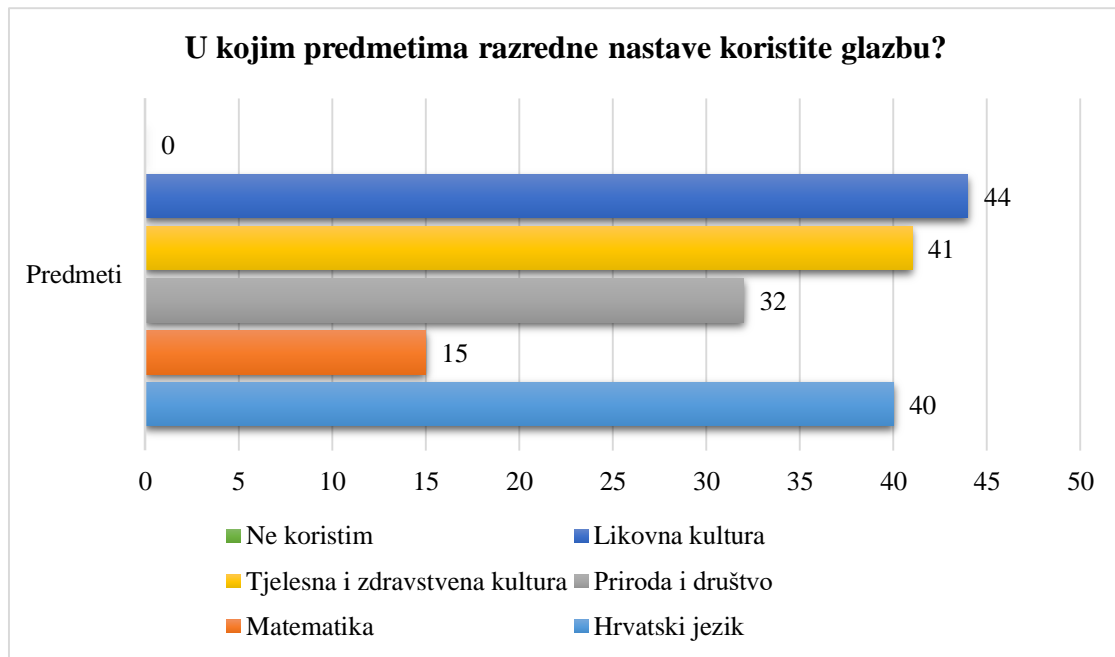
Slika 9. Koje glazbene aktivnosti koristite u drugim nastavnim predmetima?

U devetom pitanju učitelji su trebali napisati vode li neke izvannastavne aktivnosti, a odgovori su sljedeći: najveći broj ispitanika uopće ne vodi nikakvu dodatnu nastavnu aktivnost (12 ispitanika). Najčešća izvannastavna aktivnost među ispitanicima je kreativna radionica koju je odabralo 11 ispitanika. Zatim slijedi dramska skupina koju vodi devet ispitanih učitelja, a sedam učitelja vodi plesne izvannastavne aktivnosti. Po dva učitelja naveli su da održavaju sljedeće izvannastavne aktivnosti: zbor, ekolozi, likovna radionica i sportske aktivnosti, dok su dva učitelja odgovorili da održavaju izvannastavne aktivnosti, ali nisu ih imenovali. Po jedan učitelj održava Biblijsku skupinu, „Male Nijemce“ i recitatorsku skupinu.

Slika 10. Vodite li neke izvannastavne aktivnosti?

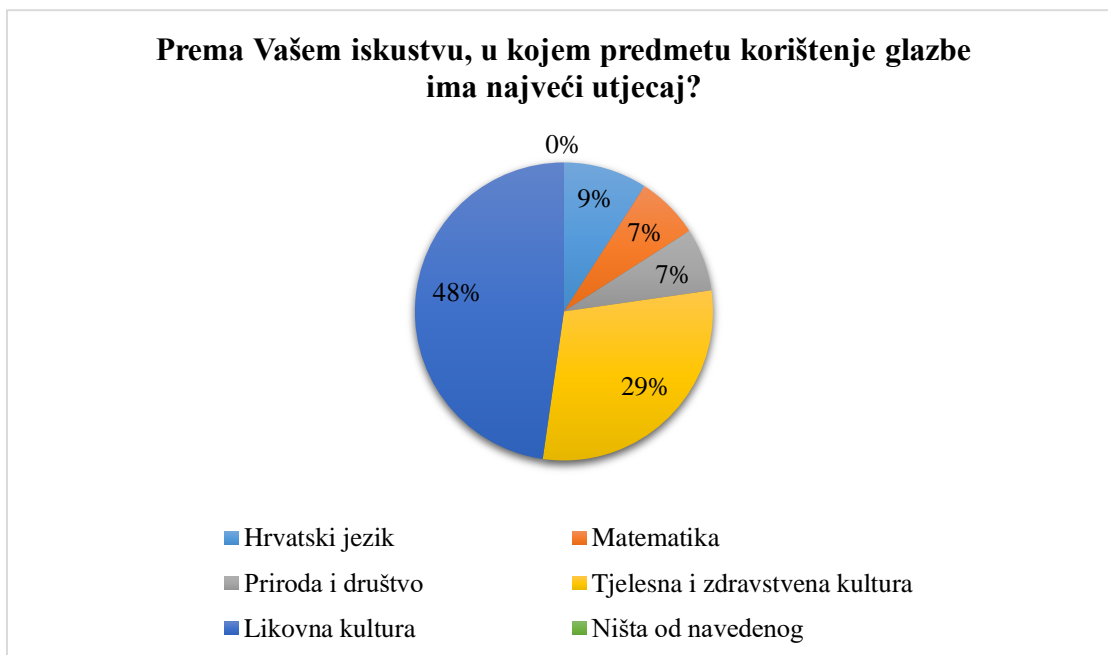
Na sljedeća tri pitanja odgovarali su samo učitelji razredne nastave (bez učitelja engleskog jezika i vjeronauka). Pitanja su se odnosila na predmete u kojima koriste glazbu i utjecaj glazbe na iste. Pitanje *U kojim predmetima razredne nastave koristite glazbu?* bilo je višestrukog izbora, a najčešću poziciju zauzela je Likovna kultura u kojoj glazbu koristi čak 44 učitelja odnosno svi ispitani učitelji razredne nastave. Nešto rjeđe glazba je korištena u Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi (41 učitelj) i u Hrvatskom jeziku (40 učitelja). 32 ispitana učitelja glazbu koristi i tijekom Prirode i društva, a samo njih 15 koristi glazbu tijekom Matematike. Nitko od ispitanika nije odgovorio da glazbu ne koristi.

Slika 11. U kojim predmetima razredne nastave koristite glazbu?

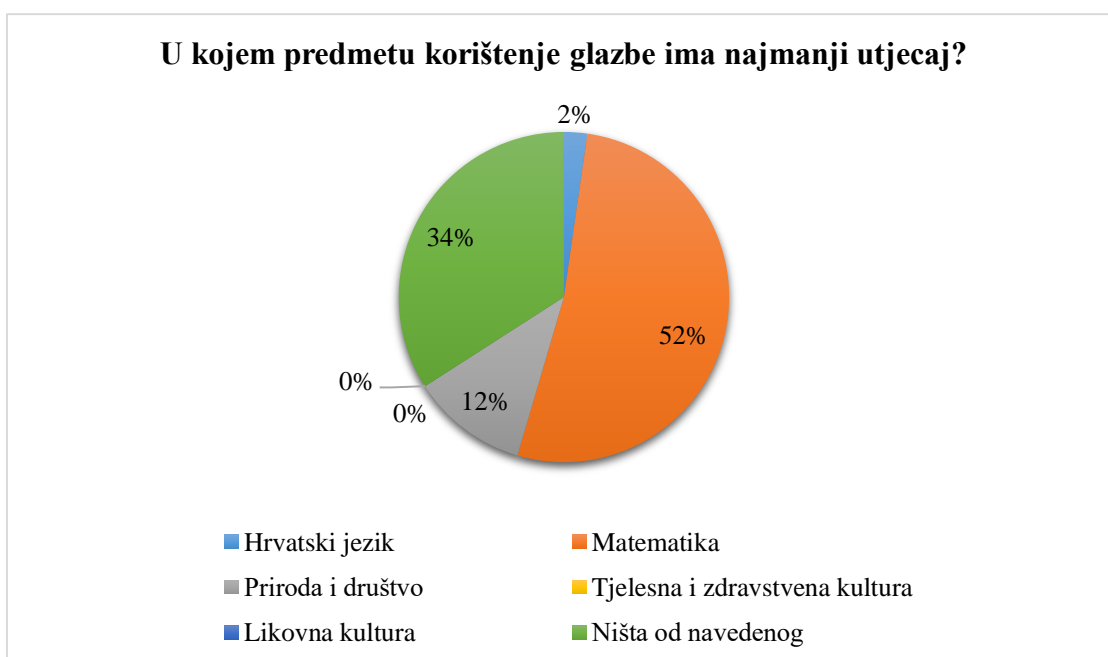
Sljedeće pitanje odnosilo se na predmete u kojem glazba ima najveći utjecaj prema iskustvu ispitanika, a odgovori su sljedeći: skoro polovina ispitanika je kao odgovor izabralo Likovnu kulturu (48%). 29% učitelja odgovorilo je da glazba najveći utjecaj ima u Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi. Samo su četiri učitelja ili 9% njih rekli da glazba najviše utječe u nastavi Hrvatskog jezika, a samo 7% učitelja se odlučilo za Matematiku, a također toliko i za Prirodu i društvo.

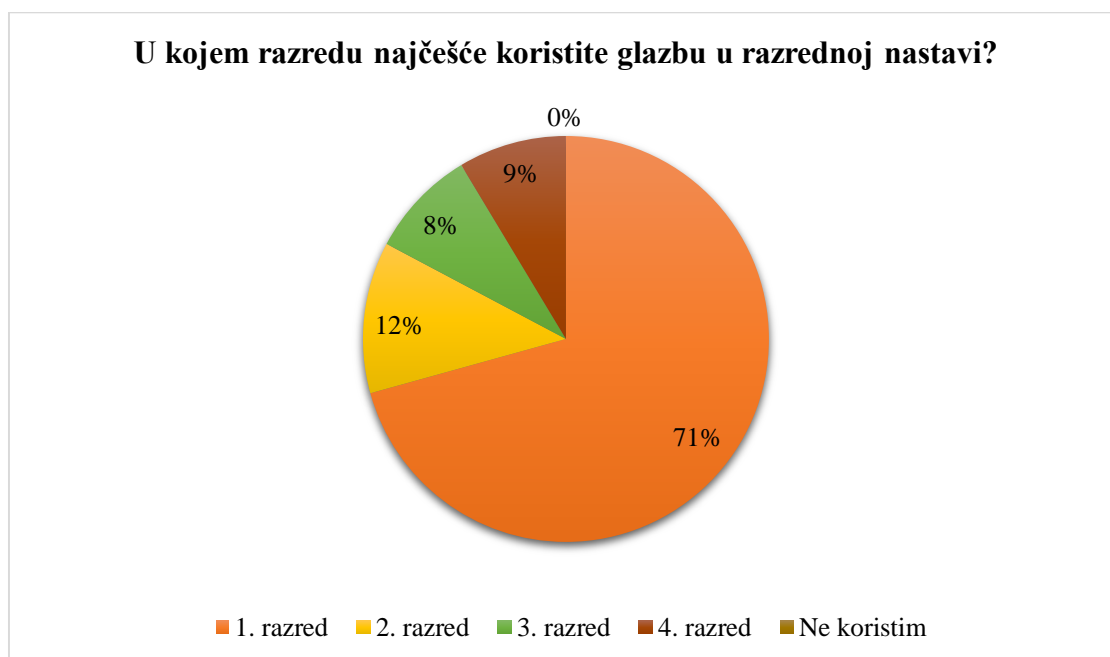
Slika 12. Prema Vašem iskustvu, u kojem predmetu korištenje glazbe ima najveći utjecaj?

Zatim je uslijedilo pitanje u kojem su ispitanici odgovarali u kojem predmetu (prema njihovom mišljenju) glazba ima najmanji utjecaj. Više od polovine učitelja (52%) odlučilo se za Matematiku. 12% njih smatra da glazba najmanji utjecaj ima u nastavi Prirode i društva, a jedna osoba (2%) smatra da je to Hrvatski jezik. Oko jedna trećina ispitanih se nije odlučila ni za jedan odgovor od ponuđenih odnosno ne smatra da glazba ima najmanji utjecaj u nekom predmetu.

Slika 13. U kojem predmetu korištenje glazbe ima najmanji utjecaj?

Na trinaesto pitanje (i nadalje) odgovarali su svi ispitanici. Pitanje je glasilo: *U kojem razredu najčešće koristite glazbu u razrednoj nastavi?* Iz priloženog grafikona (slika 14.) vidimo da učitelji glazbu najčešće od svih nižih razreda koriste u prvom razredu osnovne škole i to 71% ispitanika, dok su za ostale razrede rezultati podjednaki te za drugi razred se odlučilo 12% ispitanika, treći razred 8% ispitanika i za četvrti razred 9% ispitanika. Nitko od ispitanih nije izabrao *Ne koristim* kao odgovor.

Slika 14. U kojem razredu najčešće koristite glazbu u razrednoj nastavi?

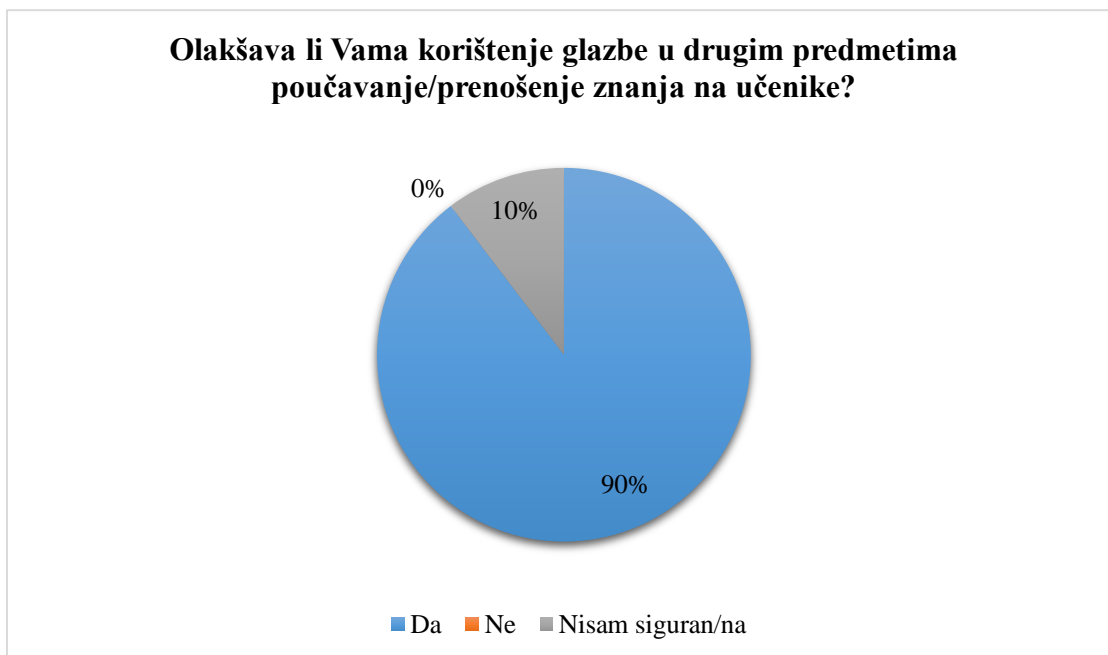
Četrnaesto pitanje odnosilo se učeničke reakcije kod poučavanja uz glazbu. Skoro svi ispitanici (98%) rekli su da njihovi učenici pozitivno reagiraju kada im se gradivo prenosi uz korištenje glazbe, a jedna osoba (2%) nije sigurna imaju li njeni učenici pozitivne reakcije kada koristi glazbu. Nitko nije odgovorio da učenici ne reagiraju pozitivno na nastavu u kojoj se koristi glazba.

Slika 15. Imaju li Vaši učenici pozitivne reakcije kada poučavate gradivo uz korištenje glazbe?

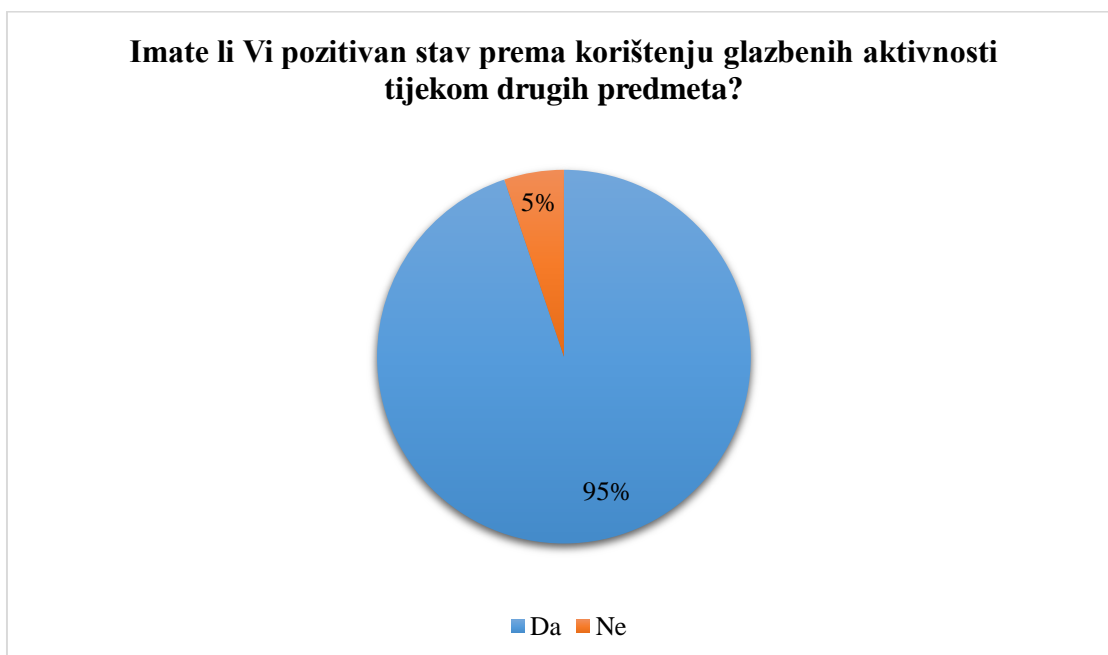
Kod pitanja Olakšava li Vama korištenje glazbe u drugim predmetima poučavanje/prenošenje znanja na učenike? 90% učitelja odgovorilo je potvrdno, dok 10% preostalih nije sigurno u to. A evo i nekih od njihovih obrazloženja:

- *Učenici su motiviraniji, koncentriraniji kada nešto moraju slušati, stvaraju si mentalne slike i predočavaju lakše pojmove koji se usvajaju.*
- *Doživljaj je drugačiji.*
- *Djeca vole glazbu pa učenje doživljavaju kao igru.*
- *Bolje pamte pojedine sadržaje kroz pjesmu. Zabavljaju se i uče.*
- *Učenici se ugodnije osjećaju, opušteni su tijekom poučavanja.*
- *Vjerojatno zbog mog interesa za glazbu jer i sama volim pjevati, plesati i lakše učim uz glazbu.*
- *Sve što djeca prožive na više dimenzija, brže i trajnije pamte.*
- *Učenici su motiviraniji za rad te samim time je i prenošenje znanja lakše.*
- *Nisam nikada uspoređivala kako glazba utječe na prenošenje znanja učenika.*
- *Kako u kojoj prilici.*
- *Nastava je vedrija, učenici su aktivniji.*
- *Ni da ni ne.*

Slika 16. Olakšava li Vama korištenje glazbe u drugim predmetima poučavanje/prenošenje znanja na učenike?

Sljedeće pitanje ispitalo je stav učitelja prema korištenju glazbenih aktivnosti u nastavi. 95% ispitanika odgovorilo je da ima pozitivan stav, dok 5% njih nema pozitivan stav prema takvim aktivnostima.

Slika 17. Imate li Vi pozitivan stav prema korištenju glazbenih aktivnosti tijekom drugih predmeta?

U sljedećem su pitanju ispitanici na Likertovoj skali procjene trebali odabrati važnost korištenja glazbenih aktivnosti kod učenika mlađe školske dobi. Nitko od ispitanika kao odgovor nije naveo 1 (uopće nije važno) i 2 (nije važno). Pet učitelja smatra da korištenje glazbenih aktivnosti niti je niti nije važno. 23 učitelja smatra da je važno, a najveći broj se opredijelio za ocjenu 5 tj. smatraju da je korištenje glazbenih aktivnosti u potpunosti važno u nastavi.

Slika 18. Likertova skala procjene važnosti korištenja glazbenih aktivnosti kod učenika mlađe školske dobi

U sljedećem pitanju učitelji su se izjasnili o utjecaju glazbe na motivaciju učenika. Svi ispitanici smatraju da poučavanje uz glazbu ima pozitivan utjecaj na motivaciju učenika mlađe školske dobi.

Slika 19. Mišljenje učitelja o utjecaju glazbe na motivaciju učenika

U sljedećem pitanju učitelji su se izjašnjavali o utjecaju glazbe na motivaciju njihovih učenika te su svoje odgovore i obrazložili. 95% učitelja smatra da su njihovi učenici više motivirani za rad kada njihovi učitelji koriste glazbene aktivnosti, a 5% smatra da njihovi učenici pri tome nisu više motivirani.

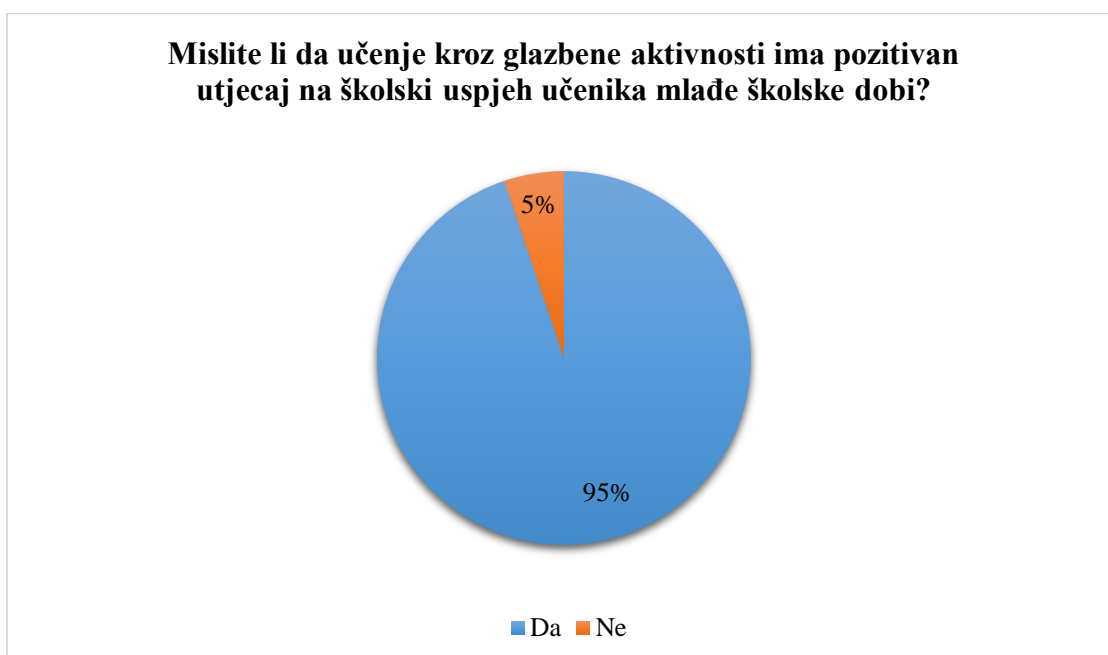
Obrazloženja:

- *Učenici vrlo rado sudjeluju u glazbenim aktivnostima, to im je zanimljivo, zabavno, ali i poučno. Brže usvajaju sadržaje.*
- *Koncentracija je zajamčena.*
- *Zanimljivije im je, stvara se pozitivna atmosfera u razredu.*
- *Budući da se radi o prvom razredu, bilo koja rekreativna stanka koja može biti i glazbena aktivnost motivira ih za daljnji rad.*
- *Djeci je u prirodi da vole glazbu i ples. Ako "ozbiljan" obrazovni sadržaj (HJ, MAT, PID) prožmemo glazbom, on im postaje pristupačniji i doživljavaju ga kao igru, tj. lakše ga usvajaju.*
- *Veća želja za aktivnošću, sretniji i zadovoljniji u radu.*
- *Ne koristim previše glazbu pod drugom predmetima jer se njihov rad usporava i pažnja im skreće na glazbu, teže ostaju na zadatku.*
- *Zvučna podloga ih često opušta u radu. Slušajući je često se povlače u svijet zadanoga.*

Slika 20. Učenička motivacija za rad uz glazbene aktivnosti

Pretposljednje pitanje odnosilo na utjecaj glazbe na školski uspjeh, pri čemu 95% ispitanih učitelja smatra da glazba pozitivno utječe na školski uspjeh učenika, dok 5% učitelja smatra da glazba ne utječe pozitivno na učenički uspjeh.

Slika 21. Mišljenje učitelja o utjecaju glazbe na školski uspjeh učenika

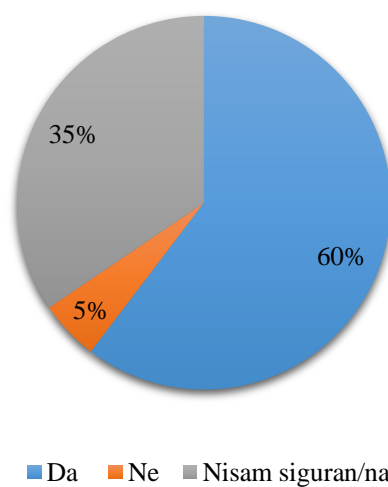
U posljednjem pitanju učitelji su iznijeli svoje mišljenje o utjecaju glazbe na uspjeh njihovih učenika te su obrazložili isti. 60% učitelja smatra da glazba pozitivno utječe na školski uspjeh učenika. 5% učitelja smatra da glazba ne utječe pozitivno, dok 35% ostalih ispitanika nije sigurna utječe li glazba pozitivno na školski uspjeh njihovih učenika.

Obrazloženja:

- *Učenici se uz glazbu lakše motiviraju na rad, ali nisam sigurna je li proces učenja uspješan samo zahvaljujući glazbi.*
- *Utjecaj glazbe na čovjeka je iznimno značajan. Postoje razna istraživanja o terapiji glazbom, art terapiji i sl. Glazba učenicima omogućuje lakše svladavanje sadržaja, pjesmica, lakše pamćenje pojmova i dr.*
- *Morala bih još češće koristiti da bih mogla biti sigurna.*
- *Većina učenika postiže bolji uspjeh.*
- *Nisam istraživala na tu temu.*
- *Učenicima i njihovim roditeljima koji ne mogu usvojiti određeno gradivo, uvijek predložim učenje tog gradiva uz pjesmu (konkretno abecedu i dane u tjednu u prvom razredu), a učinak nije bio stopostotni odnosno nisu svi učenici uspjeli usvojiti gradivo (vjerojatno zbog nekih drugih poteškoća).*
- *U školi vole korištenje glazbe u svim predmetima, no nisam sigurna u "ostvarivanje boljeg školskog uspjeha" jer ne znam koriste li glazbu kod učenja kod kuće.*
- *Zависи od sadržaja koji obrađujemo.*
- *Bolje rješavaju zadatke i crtaju u geometriji, motiviraniji su za obradu književnog teksta te su bolji u izvođenju motoričkih zadataka na tzk-u.*
- *Bez obzira koristim glazbu ili ne, ja svoje ishode ostvarim.*
- *Korištenje glazbe i nije tako učestalo da bih razmišljala u tom smjeru pa nisam niti provjeravala učinak. Dakako, tematski povezane sa sadržajima rada daju puno veći efekt rada.*
- *Rekli su mi da im je lakše zapamtiti dok uče uz glazbu.*

Jeste li primijetili da Vaši učenici bolje svladavaju gradivo tj. ostvaruju bolji školski uspjeh ako uče uz glazbu?

Slika 22. Učenički uspjeh uz glazbene aktivnosti

7. INTERPRETACIJA

Interpretacija rezultata utemeljena je na unaprijed određenim istraživačkim pitanjima koja glase:

Koriste li učitelji glazbu tijekom poučavanja neglazbenih predmeta?

U kojim predmetima razredne nastave učitelji koriste glazbu i na koji način?

Koji su stavovi učitelja o važnosti korištenja glazbe u razrednoj nastavi?

Kakva su iskustva učitelja o provedbi nastave koristeći glazbene aktivnosti?

Smatraju li učitelji da glazba pozitivno utječe na učenikov uspjeh i motivaciju?

Svi ispitanici smatraju da glazba može biti korištena tijekom poučavanja ostalih predmeta razredne nastave te svi oni i primjenjuju glazbu tijekom poučavanja u vlastitom razredu. Kao obrazloženje navode da glazba učenike motivira i podiže radnu atmosferu te učenici uz tihu glazbu u pozadini lakše usvajaju gradivo. Smatraju da se glazba kroz različite aktivnosti može unijeti u sve predmete razredne nastave te potaknuti njihove kognitivne sposobnosti, maštu i vizualizaciju.

Učitelji glazbu koriste u svim predmetima razredne nastave, a najčešću poziciju zauzela je likovna kultura u kojoj glazbu primjenjuju svi ispitanici, dok je najmanje korištena u matematici. Ova spoznaja može se povezati sa stereotipnom pretpostavkom da je likovna kultura „najlakši“ predmet, a matematika „najteži“ za poučavanje, ali i učenje. Možda je učiteljima to povod da se i oni i učenici tijekom likovne kulture opuste te uz glazbu kreativno izražavaju i razvijaju vlastitu kreativnost, no ipak ne treba zanemariti ni korištenje glazbenih aktivnosti na matematici koja mnoge izlaže stresu, jer ipak glazba se pokazala, prema mnogim istraživanjima (Nikolić, 2018; Campbell, 2005), vrlo utjecajnom na povećanje inteligencije i razvijanje matematičkih sposobnosti. Također, polovina ispitanih smatra da glazba najveći utjecaj ima u likovnoj kulturi, dok najmanji utjecaj, prema ispitanicima, glazba ima u matematici. Iako većina ispitanika smatra da glazbu mogu koristiti u bilo kojoj etapi nastavnog sata, glazbu najčešće koriste u uvodnom dijelu sata uglavnom kao motivaciju na nastavi.

Većina učitelja smatra da im glazba olakšava prenošenje znanja na učenike uz korištenje glazbenih aktivnosti, a 95% ispitanih imaju pozitivan stav prema korištenju istih. Ovo se može

povezati i sa činjenicom da velik dio ispitanika održava izvannastavne aktivnosti kao što su dramska skupina i ples, koje pripadaju nekoj vrsti umjetnosti kao i glazba općenito. Velik broj ispitanika smatra da je korištenje glazbe vrlo važno kod učenika mlađe školske dobi te su svi naveli da glazbu koriste barem jedanput tjedno. Nitko od ispitanika nije rekao da glazbu nikad ne koristi.

Skoro svi ispitanici rekli su kako njihovi učenici imaju pozitivne reakcije kada im se gradivo prenosi uz korištenje glazbenih aktivnosti, a kao obrazloženja navode da su njihovi učenici motiviraniji, stvaraju si mentalne slike i predočavaju lakše pojmove za usvajanje, učenje uz glazbu ne doživljavaju kao strogo učenje već kao igru i nastava im je zabavnija. Najčešće aktivnosti koje koriste ističu se slušanje glazbe i ples, a nešto manje pjevanje i glazbene igre.

Svi učitelji smatraju da glazba pozitivno utječe na motivaciju učenika, no ipak 5% njih govori da njihovi učenici nisu više motivirani za rad uz korištenje glazbenih aktivnosti na nastavi. Kao razloge učitelji su naveli da učenici jako vole raditi uz glazbu, sve je opuštenije i vedrije u učionici, a nastavni sadržaj im postaje pristupačniji. Većina učitelja također smatra da glazba pozitivno utječe i na školski uspjeh učenika, no mišljenja su različita kada je riječ o njihovim učenicima. Kao razlog svoje nesigurnosti o utjecaju glazbe na školski uspjeh navode da nisu dovoljno istraživali o toj temi te nisu sigurni ako se školski uspjeh njihovih učenika i poboljša, je li za to bila zaslužna samo glazba, a također ovisi i o sadržaju koji se obrađuje. Ipak, neki učitelji primijetili su da njihovi učenici više surađuju te su i sami priznali da im učenje bolje ide uz glazbu.

8. ZAKLJUČAK

Iako rezultati istraživanja pokazuju uglavnom pozitivne stavove učitelja prema korištenju glazbenih aktivnosti te njihovom pozitivnom utjecaju na uspjeh i motivaciju učenika, ipak nam nekolicina negativnih i nesigurnih odgovora upućuje da ta tema nije dovoljno istražena te da joj treba posvetiti više pažnje. Brojna istraživanja pokazala su kako su osobe koje su tijekom života bile u nekom doticaju s glazbom pokazale poboljšanje verbalnih, spacijalnih i matematičkih sposobnosti, bolje rezultate u testovima pamćenja i empatije, razvoj kreativnog mišljenja i dr. Rezultati istraživanja spomenutih u ovom radu trebali bi apelirati na učitelje te potaknuti ih da češće koriste glazbu u svojoj nastavi kako bi svojim učenicima pružili jednu drugačiju i zanimljiviju vrstu poučavanja. Bezić (1996) govori kako dobar učitelj nema prepreka i teškoća koje ne može svladati, ne žali se i postiže visoke odgojno – obrazovne rezultate neovisno u prilikama u kojima radi. Stoga mu ni glazba i njeno korištenje u neglazbenim predmetima ne bi trebale stvarati nekakvu prepreku. U Nacionalnom okvirnom kurikulumu navode se odgojno – obrazovni ciljevi nastave, a neki od njih su: osigurati sustavan način poučavanja učenika, poticati i unaprjeđivati njihov intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima te poticati i razvijati samostalnost, samopouzdanje, odgovornost i kreativnost u učenika. Svaki učitelj, a ne samo onaj “dobar”, trebao bi se držati ovih ciljeva, a pregledom istraživanja o utjecaju glazbe na učenika u nastavnom procesu pokazalo se glazba pozitivno utječe na razvoj učenika te isto tako može pomoći učitelju da ostvari svoje ciljeve.

Djeca pokazuju zanimanje za glazbu još od najranije dobi i ona im pruža zadovoljstvo. Glazba oslobađa ljude od stresa i napetosti, poboljšava raspoloženje i stvara osjećaj emocionalne dobrobiti. Zbog toga ju je važno uključiti u nastavni proces, pogotovo kod učenika mlađe školske dobi, kako im škola ne bi predstavljala nekakvu vrstu tereta već mjesta na kojem će se osjećati zadovoljno i sigurno.

9. LITERATURA

1. Bezić, K. (1996). Učitelj razredne nastave. *Napredak*, 137 (4), 477-486.
2. Bognar, L. i Matijević, M. (2005). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Campbell, D. (2005). *Mozart efekt – primjena moći glazbe za iscjelivanje tijela, jačanje uma i oslobađanje kreativnog duha*. Čakovec: Dvostruka duga.
4. Cowley, S. (2006). *Tajne uspješnog rada u razredu; vještine, tehnike i ideje*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Dobrota, S. (2004). Glazba kao biološko - kulturalni fenomen: Evolucijska perspektiva. *Napredak*, 145 (3), 284-291.
6. Fuchs, R., Vican, D. i Milanović Litre, I. (2011). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te op e obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.
7. Hallam, S. (2010). The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people. *International Journal of Music Education*. 28. 269-289.
8. Jensen, E. (2003). *Super-nastava; Nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*. Zagreb: Educa.
9. Kroflič, B. (1992). Stvaralački ples kao metoda cjelovitog poučavanja u razrednoj nastavi. *Život i škola*, 41 (5/1992), 467-473.
10. Milenković, S. i Dragojević, B. (2009). Metodička korelacija razvoja govora i muzičkog vaspitanja. *Norma*, 14 (1), 103-110.
11. Moreno, S., Marques, C., Santos, A., Santos, M., Castro, S., i Besson, M. (2009). Musical training influences linguistic abilities in 8-year-old children: More evidence for brain plasticity. *Cerebral Cortex*, 19(3), 712-723.
12. Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak*, 159 (1-2), 139 - 158.
13. Palmer, H. (2001). The music, movement, and learning connection. *Young Children* 56 (5), 13-17.
14. Poljak, V. (1988). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
15. Schellenberg, E. G. (2004). Music lessons enhance IQ. *Psychological Science*, 15, 511-514.
16. Schellenberg, E. G. i Weiss, M. W. (2013). Music and cognitive abilities. U D. Deutsch (ur.), *Psychology of Music* (499-550). San Diego, CA, US: Elsevier Academic Press.

17. Stein, G. (2008). *The More We Get Together. Nurturing Relationships Through Music, Play, Books And Art*. Ann Arbor: RoseyRaeNate.
18. Šmit, M.B. (2001). *Glazbom do govora*. Zagreb: Hlad.
19. Šulentić Begić, J. i Špoljarić, B. (2011). Glazbene aktivnosti u okviru neglazbenih predmeta u prva tri razreda osnovne škole. *Napredak*, 152 (3-4), 447-462.
20. Trškan, D. (2006). Motivacijske tehnike u nastavi. *Povijest u nastavi*, IV (7 (1)), 19-28.
21. Vidulin-Orbanić, S. (2008). Glazbenom umjetnošću prema cjeloživotnom učenju. *Metodički ogleđi*, 15 (1/2008), 99-114.

10.PRILOZI

10.1. Anketa 1

Zastupljenost glazbe u razrednoj nastavi te njezin utjecaj na uspjeh učenika mlađe školske dobi

Poštovana učiteljice/Poštovani učitelju,

ovim putem bih Vas zamolila za sudjelovanje u istraživanju o zastupljenosti glazbe u razrednoj nastavi te njezinom utjecaju na uspjeh i motivaciju učenika. Za istraživanje je potrebno ispuniti anketu.

Pitanja su upućena učiteljima razredne nastave u kojima želim ispitati koliko je glazba zastupljena u njihovoj nastavi, u kojim predmetima i na koji način koriste glazbu u nastavi, koji su njihovi stavovi o glazbenim aktivnostima u ostalim predmetima razredne nastave te ima li glazba pozitivan učinak na uspjeh i motivaciju učenika.

Anketa je u potpunosti anonimna.

Srdačno Vam se zahvaljujem,

Martina Dankić, studentica 5.godine Učiteljskog studija na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku.

Molim Vas da unesete nekoliko podataka koji će nam poslužiti za organiziranje prikupljenih odgovora.

Spol: M   Ž

Dob u godinama: _____

Razred u kojem trenutno predajete: _____

Broj godina radnog staža: _____

1. Bavite li se glazbom u slobodno vrijeme?

- a) Da
- b) Ne

Ako je odgovor na prethodno pitanje Da, molim Vas obrazložite svoj odgovor.

2. Smatrate li da glazba može biti korištena u poučavanju ostalih predmeta razredne nastave? Obrazložite svoj odgovor.

- a) Da
- b) Ne

3. Koristite li glazbu u drugim predmetima razredne nastave?

- a) Da
- b) Ne

4. U kojem dijelu sata najčešće koristite glazbu u drugim predmetima?

- a) Uvodni dio
- b) Središnji dio
- c) Završni dio
- d) Ne koristim.

5. Mislite li da možete koristiti glazbu u drugim predmetima u bilo kojem dijelu sata?

- a) Da
- b) Ne

6. U koju svrhu najviše koristite glazbu u drugim predmetima?

- a) Motivacija
- b) Odmor i relaksacija
- c) Usvajanje gradiva
- d) Ponavljanje gradiva
- e) Provjera znanja
- f) Ostalo:

7. Koliko često koristite glazbu u drugim nastavnim predmetima u jednom tjednu?

- a) 1x tjedno
- b) 2x tjedno
- c) 3 ili više puta tjedno
- d) Svaki dan
- e) Nikad

8. Koje glazbene aktivnosti koristite u drugim nastavnim predmetima?

- a) ples
- b) pjevanje
- c) slušanje glazbe
- d) glazbeno stvaralaštvo
- e) glazbene igre
- f) sviranje
- g) Ostalo:

9. Vodite li neke izvannastavne aktivnosti (npr.dramska skupina, literarna skupina, recitatorska skupina, ples, zbor, kreativna radionica, ekolozi, glazbena slušaonica...)?

10. U kojim predmetima razredne nastave koristite glazbu?

- a) Hrvatski jezik
- b) Matematika
- c) Priroda i društvo
- d) Tjelesna i zdravstvena kultura
- e) Likovna kultura
- f) Ne koristim glazbu tijekom drugih predmeta.

11. Prema Vašem iskustvu, u kojem predmetu korištenje glazbe ima najveći utjecaj?

- a) Hrvatski jezik
- b) Matematika
- c) Priroda i društvo
- d) Tjelesna i zdravstvena kultura
- e) Likovna kultura
- f) Ništa od navedenog.

12. U kojem predmetu korištenje glazbe ima najmanji utjecaj?

- a) Hrvatski jezik
- b) Matematika
- c) Priroda i društvo
- d) Tjelesna i zdravstvena kultura
- e) Likovna kultura
- f) Ništa od navedenog.

13. U kojem razredu najčešće koristite glazbu u razrednoj nastavi?

- a) 1. razred
- b) 2. razred
- c) 3. razred
- d) 4. razred
- e) Ne koristim.

14. Imaju li Vaši učenici pozitivne reakcije kada poučavate gradivo uz korištenje glazbe?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne znam.

15. Olakšava li Vama korištenje glazbe u drugim predmetima poučavanje/prenošenje znanja na učenike? Obrazložite svoj odgovor.

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na.

16. Imate li Vi pozitivan stav prema korištenju glazbenih aktivnosti tijekom drugih predmeta?

- a) Da
- b) Ne

17. Na skali od 1-5 zaokružite Vaš stav o važnosti korištenja glazbenih aktivnosti/poučavanja kroz glazbu u razrednoj nastavi. (1-uopće nije važno; 2-nije važno; 3-niti je važno, niti nije važno; 4-važno je; 5 - u potpunosti je važno)

1   2   3   4   5

18. Mislite li da poučavanje uz glazbu ima pozitivan utjecaj na motivaciju učenika mlađe školske dobi?

- a) Da
- b) Ne

19. Jesu li Vaši učenici više motivirani za rad kada koristite glazbene aktivnosti u drugim predmetima? Obrazložite svoj odgovor.

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne koristim.

20. Mislite li da učenje kroz glazbene aktivnosti ima pozitivan utjecaj na školski uspjeh učenika mlađe školske dobi?

- a) Da
- b) Ne

21. Jeste li primijetili da Vaši učenici bolje svladavaju gradivo tj. ostvaruju bolji školski uspjeh ako uče uz glazbu? Obrazložite svoj odgovor.

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na.

Dodatni komentari:

10.2. Anketa 2

Zastupljenost glazbe u razrednoj nastavi te njezin utjecaj na uspjeh učenika mlađe školske dobi

Poštovana učiteljice/Poštovani učitelju,

ovim putem bih Vas zamolila za sudjelovanje u istraživanju o zastupljenosti glazbe u razrednoj nastavi te njezinom utjecaju na uspjeh i motivaciju učenika. Za istraživanje je potrebno ispuniti anketu.

Pitanja su upućena učiteljima engleskog jezika i vjeronauka u kojima želim ispitati koliko je glazba zastupljena u njihovoj nastavi, na koji način koriste glazbu u nastavi, koji su njihovi stavovi o glazbenim aktivnostima u predmetu koji predaju te ima li glazba pozitivan učinak na uspjeh i motivaciju učenika.

Anketa je u potpunosti anonimna.

Srdačno Vam se zahvaljujem,

Martina Dankić, studentica 5.godine Učiteljskog studija na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku.

Molim Vas da unesete nekoliko podataka koji će nam poslužiti za organiziranje prikupljenih odgovora.

Spol: M Ž

Dob u godinama: _____

Razred(i) u kojem predajete: _____

Broj godina radnog staža: _____

1. Bavite li se glazbom u slobodno vrijeme?

- c) Da
- d) Ne

Ako je odgovor na prethodno pitanje Da, molim Vas obrazložite svoj odgovor.

2. Smatrate li da glazba može biti korištena u poučavanju ostalih predmeta tj. onog kojeg Vi predajete (vjeronauka/engleskog jezika)? Obrazložite svoj odgovor.

- c) Da
- d) Ne

3. Koristite li glazbu u poučavanju svog predmeta?

- c) Da
- d) Ne

4. U kojem dijelu sata najčešće koristite glazbu u poučavanju?

- e) Uvodni dio
- f) Središnji dio
- g) Završni dio
- h) Ne koristim.

5. Mislite li da možete koristiti glazbu tijekom poučavanja u bilo kojem dijelu sata?

- c) Da
- d) Ne

6. U koju svrhu najviše koristite glazbu tijekom poučavanja?

- g) Motivacija
- h) Odmor i relaksacija
- i) Usvajanje gradiva
- j) Ponavljanje gradiva
- k) Provjera znanja
- l) Ostalo:

7. Koliko često koristite glazbu u poučavanju u jednom tjednu?

- f) 1x tjedno
- g) 2x tjedno
- h) 3 ili više puta tjedno
- i) Svaki dan
- j) Nikad

8. Koje glazbene aktivnosti koristite u poučavanju?

- h) ples
- i) pjevanje
- j) slušanje glazbe
- k) glazbeno stvaralaštvo
- l) glazbene igre
- m) sviranje
- n) Ostalo:

9. Vodite li neke izvannastavne aktivnosti (npr.dramska skupina, literarna skupina, recitatorska skupina, ples, zbor, kreativna radionica, ekolozi, glazbena slušaonica...)?

10. U kojem razredu najčešće koristite glazbu tijekom poučavanja?

- f) 1. razred
- g) 2. razred
- h) 3. razred
- i) 4. razred
- j) Ne koristim.

11. Imaju li Vaši učenici pozitivne reakcije kada poučavate gradivo uz korištenje glazbe?

- d) Da
- e) Ne
- f) Ne znam.

**12. Olakšava li Vama korištenje glazbe poučavanje/prenošenje znanja na učenike?
Objasnite svoj odgovor.**

- d) Da
- e) Ne
- f) Nisam siguran/na.

13. Imate li Vi pozitivan stav prema korištenju glazbenih aktivnosti tijekom poučavanja svog predmeta?

- c) Da
- d) Ne

14. Na skali od 1-5 zaokružite Vaš stav o važnosti korištenja glazbenih aktivnosti/poučavanja kroz glazbu kod učenika mlađe školske dobi. (1-uopće nije važno; 2-nije važno; 3-niti je važno, niti nije važno; 4-važno je; 5 - u potpunosti je važno)

1   2   3   4   5

15. Mislite li da poučavanje uz glazbu ima pozitivan utjecaj na motivaciju učenika mlađe školske dobi?

- c) Da
- d) Ne

**16. Jesu li Vaši učenici više motivirani za rad kada koristite glazbene aktivnosti?
Objasnite svoj odgovor.**

- d) Da
- e) Ne
- f) Ne koristim.

17. Mislite li da učenje kroz glazbene aktivnosti ima pozitivan utjecaj na školski uspjeh učenika mlađe školske dobi?

- c) Da
- d) Ne

18. Jeste li primijetili da Vaši učenici bolje svladavaju gradivo tj. ostvaruju bolji školski uspjeh ako uče uz glazbu? Obrazložite svoj odgovor.

d) Da

e) Ne

f) Nisam siguran/na.

Dodatni komentari: